

DOMOVINA

Oglasi:

Na 1 mm x 80 inseratnega stolpca mali 80 vinarjev, uradni 1-20 K, poslano, posmrtnice in reklame 2 K. Večkratne objave popust.

Izhaja vsak petek.

Upravištvo „Domovine“ v Ljubljani, Sodna ulica 6. Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva c. 16, Tel. 72.

Naročnina:

Mesečno 3 K, četrtletno 9 K, polletno 18 K, celoletno 36 K.

MANICA:

Velikonočne misli.

Brst drevja, cvetje sred poljan oznanja nam Vstajenja dan.

S prirodo tretjič, narod moj, Vstajenja dan praznuješ svoj.

Odrešeni smo zdaj i mi, a — žalibog — ne vsi, ne vsi.

Še mnogi v sužnosti drhte, to žali, trga nam srce.

Kdaj tebi, tužni Korotan, napočil bo vstajenja dan...?

Primorci — bratje, kdaj pač li svobode dan Vam zablesti...?

Vse misli naše so pri Vas: Mar je še daleč tisti čas,

ko z nami boste, kot nekoč, slavili spet Veliko noč...?

Naša Velika noč.

20. III. 1921.

Cvetna nedelja! Po deželi je bila lepa zelena, cerkve so bile polne butar in vse je čutilo, da se bliža pomlad. Po naših jugoslovanskih mestih pa so plapolale črne zastave in vsa Ljubljana se je zbrala na žalno zborovanje na Kongresnem trgu, kjer je bil pred univerzo položen velik kamen z napisom: «Zasedenemu ozemlju». Ta dan so po naših primorskih krajih Italijani z vso slovesnostjo priklopili naše kraje k «materji Italiji». Zato bo cvetna nedelja letošnjega leta zapisana v naša srca kot žalni dan, ki ga ne bomo nikoli pozabili.

«Hosana» so vpili Judje na cvetno nedeljo po Jeruzalemu, ko so sprejemali Nazarenca v svoje obzidje —

to pa je bila samo priprava za veliki teden — kajti kmalu na to je rjovel ista množica po Jeruzalemu: «Križaj ga!» — «Eviva» so kričali Italijani v nedeljo po naših primorskih mestih — ko so sprejemali naš narod v svojo državo — in to je bila samo priprava za vse trpljenje, ki čaka naše ljudi pod novimi razmerami. Že v nedeljo je donelo iz ust kričavev «abasso» in «fuori» (to se pravi «dol z njimi» in «ven z njimi»). Ker pa naši ljudje ne morejo zapustiti svoje zemlje, bo naš nasprotnik skušal nadaljevati delo, ki ga dobro poznamo iz zadnjih časov, ko so goreli naši domovi v Trstu in je zdvijana množica napadala in pobijala naše ljudi. Naš primorski narod je torej z letošnjo cvetno nedeljo nastopil veliki teden svojega trpljenja in v tem znamenju obhajamo tudi mi našo letošnjo Veliko noč.

Toda Ivan Cankar, naš veliki prorek, je zapisal:

«Velikega petka je bilo treba, da je prišlo častitljivo vstajenje» in tudi mi ne obupujemo nad svojo veliko nesrečo v svesti si, da se vsaka krivica sama maščuje in da je vsak narod svoje sreče kovač.

Mi smo vajeni boja in posebno naš primorski narod je pretrpel toliko, da bi tvorila njegova zgodovina poseben list v svetovni zgodovini. Toda ta narod je velik v svoji veri — in vera je bila, ki je premagala smrt in jo vodila iz trpljenja v vstajenje.

Kar se je godilo te dni v Trstu — nam mora ostati v dobrem spominu. Vemo, kaj pomeni vsa ta italijanska proslava. Toda mi se spominjamo onih prvih mesecev po prviru, ko je naš narod na nešteti zborovanjih zahteval, da ne sme nam biti pot zaprta k morju, da ne damo ne Reke ne Trsta, da ne damo svoje zemlje. Odločili so drugi dru-

gače. Izgubili smo Koroško in Primorsko in ti dve rani nas bosta boleli. Krivica se je zgodila proti naši volji — mi smo bili brez sile, drugi pa so bili močni in mogočni.

Toda Kristus sam je grajal svoje učence rekoč: «Kaj se bojite, maloverni?» Da je zmagala malovernost, bil bi Kristus zaman trpel in umrl — vera pa je dvignila tisoče in tisoče novih njegovih spoznavalcev. Zato je nam treba vere v bodočnost. Verovati moramo v oni veliki dan, ki bo prišel. Mi smo mlad, nov narod, ki stopa v svetovni krog. Pred pol stoletjem so bili Italijani na tem, kakor smo danes mi. Kam se v 50 letih lahko povzpne narod, ki ima vero vase in v svojo bodočnost. Mi verujemo v naš primorski narod, ki ga je te dni pokril kamen, ki so ga zalivali na njegov grob. Mi verujemo vanj. Živel bo iz lastne sile — ker ni umrl, a verovati moramo tudi vase, v svojo lastno državo, v svojo lastno silo in se zavedati svoje velike dolžnosti do onih, ki so nastopili pot trpljenja.

V mislih nanje bomo praznovali svojo letošnjo Veliko noč. Ne samo letošnjo, tudi prihodnjo in vsako. Ako nas ločijo meje, ne smejo biti ločena naša srca, vezati nas mora ena skupna misel. To je misel naše svobode in zvestobe, ki nas bo vodila do lepših časov v bodočnosti.

Proslava aneksije.

Preteklo nedeljo so Italijani z velikimi slavnostmi proslavili v Trstu aneksijo (pripojitev) našega Primorja Italiji.

Privoščili bi Italijanom to proslavo, ko bi pridobitev Primorja po njihovi državi bila pravična in poštena, ko bi ljudstvo v novih krajih bilo italijanske narodnosti. Ampak s tem, da je osvobojenih na Pri-

morskem od avstrijskega jarma par tisoč Italijanov, ki so se tekom stoletij naselili na naši jadranski obali — s tem Italijani nikakor še niso dobili pravice zaslužniti več kot pol milijona Jugoslovancev, ki imajo tudi pravico združitve s svojo narodno državo.

Kje živijo Italijani na ozemlju, ki je sedaj pripojeno Italiji? Morda na Krasi, ali v Vipavski dolini? Ali morda v Idriji, na Goriškem, v Brdih? Zastonj bi človek iskal tam ljudi, ki italijansko govorijo in čutijo, povsod se sliši le lepa slovenska govorica in povsod se misli in čuti slovensko. Vse ozemlje, ki so ga Italijani sedaj anektirali, je slovensko, oziroma jugoslovansko, le Furlanija ni naša, katere pa mi niti ne zahtevamo za nas in v obrežnih mestih so italijanski naseljenci, ne domačini.

Zgodila se nam je vnebovpijoča krivica, ki tembolj boli, ker Italijani z našimi nesrečnimi brati na anektiranem ozemlju naravnost nečloveško postopajo. Težko je bilo avstrijsko suženjstvo, ampak italijansko suženjstvo je še težje, ker Nemci so nas zatirali na bolj prikrit način, medtem ko se Italijani poslužujejo sirove sile in svojih pravih namenov čisto nič ne skrivajo, temveč jih kažejo javno vsak dan.

In njihovi pravi nameni so naravnost roparski. Oni hočejo naše brate uničiti gospodarsko, napraviti iz njih berače in jih tako popolnoma zaslužniti, po možnosti pa tudi uničiti.

Take namene imajo Italijani z našimi brati, katerih zaslužnjenje so v nedeljo praznovali v Trstu z velikimi slovesnostmi, ker so izgubili vsak čut sramu in poštenosti. Vsak drugi narod bi izvršil tak rop tiho in molče, samo Italijani proslavljajo javno, navaden rop in se povrh še delajo nekake — osvoboditelje tega ljudstva, ki so ga vkovali v verige! Tako državo imamo mi za sosedo in s tem

LISTEK.

MANICA:

Nailepši pirh.

Spomlad se je vračala v deželo. Topli jug je zavel preko dobrih in priklkal iz zemlje tisoč pestrobojnih cvetic. Gozdno tišino so začeli motiti razni ptičji glasovi. Narava je vstajala, zadrževalo je po Veliki noči.

Povsod spomlad, povsod veselje. Toda — ne! Tam v Čeponovi hiši je vladala žalost, tam je bilo pusto kot sredi najhujše zime. Kako naj bi tudi bilo veselo! Mladi Čeponki so bledela in venela lica, odkar je prejela uradno poročilo, da je njen dragi Anton padel na bojnem polju. In od tedaj je začela hirati tudi njena tašča, Antonova mati, ki je zadnje čase ostajala večinoma le v postelji. Tuga po ljubljenem sinu jo je silila k tlem ter jo tiščala v grob. Le mali triletni Tonček, ta je bil vedno dobre volje. Rano zjutraj, ko se je zbudil,

je jel kriliti z ročicami, poskušal pevati le njemu lastne melodije, oponašal kokoši, kužeta in muco ter klical ateka in mamico. In tedaj je navadno prihitela mamica, stisnila otroka k sebi in močila njegov obraz z grenkimi solzami. Toda nedolžno dete ni umelo pomena materinih solz ter je brbljalo in gostolelo, da je odmevalo prav tja v kamrico, do bolne babice, s katero sta bila, to se razume, še prav posebna prijatelja.

Bilo je na torek po cvetni nedelji, ko je postal stari Čeponki posebno hudo. «Mati», je rekla sinaha, «jaz grem v mesto do zdravnika. Morda vam bo zapisal kako dobro zdravilo.

«Ne hodi, ne hodi», je ugovarjala starka s slabotnim glasom. «Ure se mi stekajo, prišel je moj čas. Ko boš imela ti toliko let in če boš prestala toliko gorja kot jaz, si boš tudi želela zemlje. Pa kaj naj tudi počnem še na svetu, ko nimam več Antona».

Mladi ženi se je skrčilo srce v bole- stni tugi. Brez odgovora je izginila

iz sobe in šla naprosit sosedo, naj čuva mater in Tončka, dokler se ona ne vrne od zdravnika.

Urno kot veverica, je hitela v mesto in tam poiskala zdravnika, čegar ime ji je bilo najbolj znano. Ob kratkem mu je obrazodela materino bolezen ter ga prosila pomoči.

«Pa koliko so mati stari», je vprašal zdravnika.

«I, takole se vrtijo okrog osemde- setih let, kali».

«Ha, ha, žena! Kaj pa še hočete? Mar menite, da delam čudeže?»

«Torej nič upanja, gospod?»

Zdravnik je skomizgnil z rameni, vzel papir in nekaj zapisal.

«Pojdite s tem v lekarno po zdravila! Dajte potem bolnici trikrat na dan nekaj kapljic. To zna njeno stanje za kratek čas olajšati, ali kakor sem rekel, jaz ne znam delati čude- žev».

Mlada Čeponka je tisti dan žalost- nega srca zapustila mesto. Saj ji je zdravnik namignil dovolj jasno, da

bo dobra tašča kmalu sledila svojemu sinu in njenemu možu, nezabnemu Antonu.

Domov grede se je spomnila na bližajočo se Veliko noč. Kar ustrašila se je. Oj prazniki so že lepi, ako gre človeku vsaj za silo po sreči. Ako te pa bijejo krizi in nadloge, tedaj se pa o praznikih, ko se niti z delom ne zamotiš, čutiš še bolj nesrečnega in zapuščenega kot pa navadne dni.

V žale misli zatopljen, je prišla domov. Ali — kaj pa je to? Li ne čuje iz hiše neko petje? Odpre vrata in — ostrmi. Ali prav vidi?

Pri peči sedi — tašča. V naročju drži Tončka in mu poje prav tako, kakor mu je pevala tedaj, ko je bil še Anton doma.

«Mati, kaj —»

«Na mizo poglej, na mizo», jej se- že starka v besedo, kažoč proti mizi.

Na vegasti mizi je ležal košček zganjenega papirja. Sinaha seže ponj, obenem pa se zgrabi za glavo in zavpije:

je jasno načrtana tudi pot, ki jo bomo morali hoditi v bodočnosti, da zavarujemo našo lastno svobodo, ki jo bodo požrešni zemljelačni Italijani vedno ogrožali, obenem pa da ustvarimo pogoje za osvoboditev zaslužjenih bratov.

Jugoslavija je uradno priznala italijanski rop, ker ni imela dovolj moči, da se mu upre. Bodimo odkriti, priznajmo to in ne delajmo odgovorne za nesrečo one, ki so vodili državo takrat, ko se je rop izvršil. Vlada je morala računati z razmerami, ki so bile vse prej kot ugodne za nas. Za našim hrbtom smo imeli dosti takih sosedov, ki so komaj čakali, da bi se mi zapletli z Italijo v resen spor, da bi nam potem oni mogli pasti v hrbet. Že to je bil dovolj močan razlog, da smo morali privoliti v tako rešitev jadranskega vprašanja, kakor je to hotela in zahtevala Italija. Še večja ovira za uveljavljanje naših pravic nasproti italijanski požrešnosti je pa bila naša notranja slabost, ki so jo Italijani do skrajnosti izrabili v svojo korist. Našo notranjo moč je slabila agitacija Radičevcev, komunistov in drugih protidržavnih strank, med katere spadajo tudi naši klerikalci, ki so s svojo politiko šle naravnost za tem, da našo lastno državo razbijejo, ali jo pa vsaj oslabiljo.

In tako je moralo priti do tega, da so preteklo nedeljo Italijani v Trstu z veliko slovesnostjo praznovali zaslužjenje več kot pol milijona našega naroda in da so po Jugoslaviji bile razobešene črne zastave v znak žalosti in le od nas samih je odvisno, kaj pokaže bodočnost: ali to, da so bile te črne zastave znamenje popolne brezmočnosti slabotnega, obsojenega na to, da mu njegovi sosede trgajo kos za kosom njegovega posestva, ali je pa žaloval nesrečen narod, ki si v tem hipu ne more pomagati, ima pa trdno voljo okrepiti se in se pripraviti na svoj veliki dan — vstajenja?

Upajmo, da so črne zastave pomenile to poslednje, da je bila naša žalost res globoka in resnična in da se je v vseh Jugoslovanih rodil sklep: italijanskega ropa nikdar ne priznamo in pripravili bomo vse za oni veliki dan, ko bo Jugoslavija enotna, močna in silna zahtevala svojo pravico in ko bo ona, enodušna in odločna v svoji zahtevi zamogla dati tej svoji zahtevi tudi primeren podarek, s katerim bo morala računati tudi roparska Italija!

Naloge, ki naš narod čakajo v bodočnosti, niso lahke, ampak one niso neizvršljive in naši cilji niso nedosegljivi, ker so pravični in pravica je še vedno zmaga, ako se je ogo-

ljufani, prevarani, za njo znal boriti. Mi ne zahtevamo tuje zemlje, ampak naša resna in odločna volja je, da osvobodimo in ujediniimo v naši svobodni narodni državi vse dele našega naroda, da noben Jugoslovian ne bo roboval tujcu, temveč da bo na svoji zemlji svoj gospod.

Preteklo nedeljo so Italijani plaval v razkošnem veselju, Jugoslavija je pa bila zavita v črno. Mi smo prepričani, da pride naš veliki dan, ko se bo zmagovita pešem jugoslovanske svobode razlegala tam ob Soči in v Brdih in ko bo — Rim kaznovan za vse svoje grehe na človeštvu! Do tega dneva mora priti, mi moramo njegov prihod pripraviti in omogočiti.

Poglavje o korupciji.

Korupcija se je razpasla po cellem svetu. Bilo je je dosti že pred vojno, vojna je pa ljudi še bolj pokvarila in ta pokvarjenost se čuti povsod, zato ne pridemo nikamor naprej, ker so redki oni, ki so voljni pošteno in pridno delati, veliko je pa takih, ki bi radi čez noč postali milijonarji — na tuj račun.

Naši klerikalci prav radi govorijo o korupciji, ki jo vidijo pri svojem nasprotniku, ne vidijo pa korupcije v svojih lastnih vrstah, pri svojih lastnih pristaših, ki so zlorabljali razna vplivna upravna mesta v svojo osebno korist in na veliko škodo splošnosti.

Gospodarstvo klerikalnih veljakov z demobilizacijskim blagom je naravnost nečuten slučaj korupcije in deželna vlada je bila primorana razpustiti gospodarsko komisijo za stvarno demobilizacijo, ki jo je postavila klerikalna Brejčeva vlada. Demobilizacijsko blago je bilo vredno več sto milijonov kron in s tem blagom je takorekoč neomejeno in brez vsakega nadzorstva gospodaril klerikalni veljak Ogrin, ki je pač preskrbel nenavadno po ceni svoja in svojih političnih somišljenikov obrtna podjetja z raznimi dragocnimi stroji in drugimi potrebnimi predmeti iz bogate zaloge demobilizacijskega blaga, na splošne koristi pa pri tem ni čisto nič mislil in država je oškodovana za ogromne milijone!

Klerikalci so bili vedno taki. Znano je, kako so gospodarili z javnim imetkom že takrat, ko so imeli bivši deželni odbor Kranjski v svojih rokah in ko so javni denar porabljali za podkupovanje ljudi v najrazličnejših oblikah. To je bilo v Šusteršič-Lampetovih časih in vsakdo bi se motil, ki bi mislil, da je s Šuster-

šičem in Lampetom zginila iz klerikalne stranke tudi korupcija, ki se je za časa vladanja teh dveh mož žalostnega spomina posebno razpasla. Šusteršič in Lampe sta šla, ampak ostali so njuni nasledniki in učenci, ki pod novo firmo nadaljujejo delo svojih nekdanih voditeljev in imajo vedno in pri vsemu pred očmi samo koristi svoje stranke, za javne koristi se pa ne brigajo čisto nič, oziroma delajo proti njim.

Ta klerikalna strankarska izključnost se vidi povsod, na vseh koncilih in krajih in zato je tudi razumljivo klerikalno vpitje po avtonomiji, od katere bi pač imeli koristi klerikalni voditelji, ljudstvo pa samo veliko škodo, ker korupcija, ki je tako cvetela pri gospodarski komisiji za stvarno demobilizacijo, bi potem cvetela na vseh poljih in v vseh strokah javne uprave, posebno pri imenovanju uradništva, kjer se ne bi gledalo na usposobljenost in porabnost, temveč samo in v prvi vrsti na pripadnost klerikalni stranki.

Tudi v tem oziru so klerikalci že pokazali, kaj znajo. Za šolske nadzornike so imenovali same zagrizene klerikalce in njihov poverjenik za uk in bogočastje, dr. Verstovšek, je prišel zaradi tega v oster spor s svojim predpostavljenim ministrom, ki ni hotel dovoliti, da bi se Slovenija spremenila v kak turški pašaluk ter je vsa ta imenovanja razveljavil. Drugi klerikalni poverjenik, dr. Gosar, je imenoval za tajnico pri poverjeništvu za socialno skrb neko vneto klerikalno agitatorico, ki je bila poprej delavka v tobačni tovarni in ni znala niti pošteno pisati! Država naj torej plačuje iz svojih sredstev, torej iz davkov, ljudi, katerih edina zasluga je ta, da agitirajo za klerikalno stranko, za državo, ki jih plačuje, pa naj ne naredijo ničesar, ker so za delo v službah, za katero so plačani, nezmožni. Na mesto, kamor spada človek z vseučiliškimi študijami, je postavil dr. Gosar žensko, ki niti dobro pisati ne zna, ker je pač hotel, da bi davkoplačevalci plačevali klerikalno agitatorico.

Ali ni to tudi korupcija, enaka kot pri gospodarstvu z demobilizacijskim blagom?

Lepe razmere bi vpeljali klerikalci v avtonomni Sloveniji, ako bi oni vladali v njej. Sicer je malo verjetno, da bi dobili klerikalci še kdaj večino poslancev na Slovenskem, ampak ako bi jih dobili, bi zavladale v deželnem gospodarstvu take razmere, kakršne so vladale v Šusteršič-Lampetovih časih.

Te čase si želijo nazaj klerikalci in zato tako vpijejo o korupciji pri

drugih, da bi s tem zakrili svoje prave namene, ki jih vodijo v njihovem brezuspešnem boju za avtonomijo, ki je pa ljudstvo ne potrebuje, ker bi ona pomenila oslabitev države in — velikanske nepotrebne stroške.

Dopisi.

Iz Št. Vida pri Stični. Pri nas imamo novega beneficijata, ki sliši na ime Gale. Na prvi pogled fin človek, močan, rdeč, ima sploh vse telesne sposobnosti za župnika. Tudi njegove pridige so dobre, posebno one o drugem svetu. Človek bi mislil, da so bili g. Gale že tam. Vsak kot v nebesih in peklju mu je znan. On ve natančno, koliko muzik je v nebesih in kdo igra pri njih, ve tudi koliko kurjačev in koliko vročine je v peklju. Ker je strašno v peklju, zato vsakemu priporoča nebesa. Pravi, da si jih vsak zasluži lahko sam, z molitvijo, postom in dobri deli. Sam gre z vzgledom naprej. Moli zelo rad, pa ne zastoni, postil bi se tudi, pa mu ne ugaja, zato se pa tem več poslužuje dobrih del, da si z njimi pridobi nebeško kraljestvo. Veliko pravico do nebes si je pridobil s tem, da je odpovedal najemnikom beneficijско zemljišče. Mlinar v Št. Pavlu, ki je bil več kot trideset let na beneficijemskem gruntu, ga bo dobro priporočil Bogu, šentviški najemniki pa sv. Petru. Da bo imel na čem ležati, ko pride tja, mu lahko najemniki prepustijo slamo ozimino, katero so posejali. Nebesa so mu torej zagotovljena, če sam ne bo tako neroden, da se na strmi poti tja ne spotakne. Upanje pa je, da se mu to ne pripeti, molitev Kraševčeve družine ga bo tega obvarovala. Molitev vdove in treh nedoraslih otrok seže do neba. Družina je pa tudi dolžna moliti zanj, saj je oddal njej njive v najem in družini vse prav pride. Ni misliti, da bi bila tako lakomna in grabežljiva kot Grabljevec, ki ne more pozabiti beneficijatovega polja in ne ve, da ga lahko preživljajo čebele. Drugače pa je s Hauptmanom, njemu res ne nese njegova šarža toliko, da bi se mogel preživljati, zato mora čakati na agrarno reformo, ki bo delila cerkvena posestva. Dobro bi bilo, če bi se naši poslanci resno oprijeli tega ter odločno zahtevali, da se morajo cerkvena posestva razdeliti, saj je to zahteva in želja vsega ljudstva.

Iz Toplic. „Mož iz Toplic“, ta članek v predzadnji „Domovini“ je žel med Topličani mnogo odobravanja, saj imamo pri nas precej takih in enakih „mož iz Toplic — in okolice“. Lahko bi pisali o tem skozi celo leto vsak teden in še bi lahko na koncu pristavili: „Dalje prihodnji“. — Na čelu vseh „mož iz Toplic“, kot je opisan eden v omenjenem članku v „Domovini“, stoji, seveda, naš prečastiti g. župnik. Preveč bi bilo za enkrat, ako bi hoteli naštet in opisati vse njegove navade in „dobre“ lastnosti in zato za enkrat samo nekaj. Šolsko vodstvo

«Križani Bog, Antonova pisava, torej še živi! Mati, je li to mogoče?»

«Seveda je mogoče. Pismonoša mi je prebral vse. Vidiš, tisto ni bilo nič res, ko so pisali, da je umrl. Kaj še! Ujeli so ga in odpeljali daleč tja v Rusijo. Sedaj se že vrača. Kmalu bo doma».

Ko se je mlada žena od prevelike radosti nekoliko opomogla, se je spomnila, kako slaba je bila tašča pred njenim odhodom.

«Za Boga, mati, kako ste zlezli iz postelje?»

«I, je že šlo. Saj sem bila samo zato tako bolna, ko sem mislila, da je moj ljubi sin mrtev. Sedaj pa še nečem umreti, naka!»

Kaj bi popisovali dalje. Pri Čepovnih se je naselila tisto Veliko noč sreča, kakršne bi zaman iskali po gradovih in palačah. Osrečil jih je najlepši pih — Antonovo pismo.

VITOMIR F. JELENC:

(Dalje.)

Na mrtvi straži.

Ni bilo takrat več sile na svetu, ki bi zadržala nas macedonske komite. Kakor divji hudournik smo se vrgli z gorâ v doline, kakor stekel pes smo se zagrizli v turško vojsko, napadali smo njene predhodnice in zaščitnice, razbijali njih skladišča, dvigali v zrak vse mostove; povsod, kamor smo se prikazali, je zavladal nepopisen strah, bali so se nas kot maščevalcev usode, naši ljudje so nas pa blagoslovljali kot prve vestnike in oznanjevalce svobode. Kot zmagovalci smo šli od vasi do vasi, oznanjali raji začetek novih dni...

Na svojo željo sem bil pridržen četi, ki je imela smer prodiranja na Kosovo polje, tako se mi je izpolnila dolga in davna želja...

Priznati moram, da mi je utripalo srce. Ko sem zagledal od daleč svoje tiho in mirno selo... vzbujali so se mi spomini na mladost, na moje de-

lo med narodom... pred mojimi očmi je oživela slika Donke, preživel sem še enkrat v duhu ono strašno noč, ko so bile tako naenkrat uničene in razbite vse nade in sanje moje mladosti... Že od daleč sem zagledal žalostne razvaline in pogorišče svoje rodne hiše... v prvem trenutku me je prevzelo brezmejno sovraštvo, v moji duši je zavpilo nekaj: maščuj se, maščuj se za vse gorje! — maščuj smrt svojega očeta, svoje matere, maščuj se nad onim, ki je uničil srečo tvojega življenja... Hitel sem naprej pred četo, da kar najhitreje pridem v vas...

Pred vhomom so že stali vaščani, ki so me takoj spoznali, pozdravljali so me, objemali in poljubljali... ali jaz nisem imel časa, hitel sem naprej in se ustavil pred dvorom Ejub-beja. Vrata so bila zaprta, s puškinim kopitom sem udaril na vrata, da so se stresla, ker ni bilo od znotraj nobene odgovora, začel sem razbijati po vratih...

Čakal sem nestrpnost, slednjič so zahreščala vrata in se razmaknila... pred mano je stal Ejub-bej... gledal me je s preplašenimi očmi... takoj sem videl, da me ne pozna več... Z vso orijentalno zgornostjo me je zagotavljal, da je sam v hiši z ženskami, da ni orožja v njegovi hiši...

Prekinil sem ga:

«Ne iščem tvojega orožja, Donko, svojo Donko hočem...»

Za kratek trenutek je zadržal, oči so se mu zasvetile... pogledal me je s prodirajočim pogledom, potem pa je zajecjal:

«Donka... Donka...»

Stopil je korak nazaj in oprl svoje vodene oči vame... spoznal me je... in takoj je izginila iz ptez njegovega obraza preplašenost in strah... gledal me je kljubovalno in s prezirljivim nasmehom odgovoril:

«Donka... nje ni v moji hiši... tu živi samo moslimka Fatima, moja žena...»

v Toplicah je priredilo z otroci prizor „Kdo se ženi“, nekoliko pevskih točk in domoljubnih deklamacij v prid šolske knjižnice. Obenem je nastopila skupina otrok v živi sliki, ki predstavljajo ovacije mladine našemu kraljeviču — regentu Aleksandru. Čisto nič pohujšljivega, saj je dobilo šolsko vodstvo igrokaz iz šmihelskega samostana! A voditelj „mož iz Toplic“ — naš župnik — se je že pri jutranji maši v pridigi zakadil med ubogo deco in toliko časa s hinavskim zavijanjem hujskal proti prireditvi, da so nekateri otroci res izostali od igre, ki so jo s tem skoraj onemogočili. No, prireditev je navzlic temu dobro uspela. Sedaj pa samo vprašanje: Ali je šolski vodja gospodar v šoli, ali ne? Ali sme župnik na tako podel način nasprotovati učiteljsstvu? Ali tako vedenje ne ubija vsakega zaupanja do učiteljev? — Ali niso duhovniki z isto igro „pohujševali“ otrok? Mislimo, da ravno tako kot pri nas, morda samo s to razliko, da so mogoče peli staro avstrijsko himno sliki ekscesarju Karlu. Kje so šolske oblasti, da ne nastopijo že enkrat energično proti takim „možem iz Toplic“? Vam pa, „mož iz Toplic“, svetujemo, da se spametujete in prenehate z vašimi hujšajočimi pridigami, če ne, vam odgovorimo drugače kot včeraj, ko smo nabrali po vaši pridigi kot „ofer“ po maši, par sto kronic — za Narodni dom v Toplicah! Morda se drugič pomenimo kaj o zvonovih, smrekah in drugih stvarih in dogodbinah. Kakor rečeno: dalje prihodnjič.

Iz Št. Vida na Dolenjskem. Dasiravno ni še Velika noč, vendar se pri nas velikonočna raglja že drugič hreščeče oglašja. Bivši vodja, sedaj le učitelj tukajšnje ljudske šole, oče Jevnikar si je belil par tednov svojo bistro glavo ter izdal v „Domoljubu“ svoj revni duševni proizvod v dveh obširnih številkah. Če bi se zavedal g. Jevnikar pred izdajo teh člankov, kako malo politične zrelosti je v njima, gotovo bi preložil podjetje na poznejši čas. — Kajti bližajo se občinske volitve in taka, četudi lastna izpričevala onemogočujejo izvolitev županom; že pri volitvah in konstituantu ste bili prikrašani, kajti nadejali ste se, da postanete gotovo državni poslanec. Da se ni iz stvari ničesar izcimilo ni samo v korist vaši lastni stranki, čije voditelji Vam izrecno odrekajo kake posebne sposobnosti, temveč tudi Vam samemu. — Vajeni ste bili pri svojem dosedanjem političnem delovanju (osebito na shodih in pri nabiranju članov za katoliško izobraževalno društvo) le per pedes nadlegovati občane, ki so Vam včasih pomagali nenavadno hitro dospeti domov. — Fantastične želje po nekaj za Vas nedosegljivemu opustite in se v bodoče posvetite Vam bolj koristnemu delu, kakor čebelarstvu; ne izgubite poguma, če so Vas pri lanskem prepeljavanju panjev neki zlikovci ostrašili, da ste rjovelj prav nečloveško na pomoč. Hrabrost takih strahopetnežev ne dopušča, da bi se

spotikalo ob moja, na sovražnem bojišču zaslužena odlikovanja; saj za Vaše praskanje reber pri polni skledi v Št. Vidu, Vam bivša država ni mogla podeliti posebnih odlikovanj. Poverila Vam je pač kot dobremu patrijotu izsiljevanje vojnega posojila in Vi kot voditelj, ljubitelj ter zastopnik ljudstva in spe, ste se v tem poslu res izvanredno odlikovali. Možakar nima danes samo grajščinskega veleposestva, temveč živi v celem kakor srednjeveški grof. Tudi slepa, krofasta puta je v vojnem času našla zrno! Vasega dosedanjega, še manj pa bodočega pisaričenja ne bom dalje kritiziral, ker Vam istovreden duševni nasprotnik se bo dobil najlažje v vrstah orlovskega naraščaja. Tam so Vam podobne kapacitete! Konstatiram le, so-deč po Vaših dopisih, g. Jevnikar, da se Vam je zadnje čase veliko o meni sanjalo. Saj se ne čudim. Vsled ljudske priljubljenosti morate revež hoditi že pred nočjo spat, kar človeku razburi plemenito kri. Torej, če se Vam ne smili „Domoljubu“ uredništvo, ki mora priobčati Vaše otrobe, tedaj imejte nadalje svoje otroško veselje; blagovolite se pa pri svojih neresničnih izjavah bolj točneje izraziti in bilježiti koncem cele storje svoje častno ime. H koncu Vas opozarjam, da vključite naknadno prejem 200 K za tukajšnjemu Sokolu posojeni oder ter na ta način kot krščanski poštenjak prekličete laž o milostni podelitvi. — *Ferdinand Kvas, abs. prava.*

Politični pregled.

Ker se je dosegel med Pašičevo vlado in muslimanskim klubom sporazum, pride v kratkem

do preosnove vlade,

v katero vstopijo zastopniki muslimanov in tudi naših samostojnih kmetov. Preosnova bi se že izvršila, pa so v zadnjem hipu nastala nesoglasja med slovenskimi demokrati in samostojnimi z ene in vlado z druge strani v vprašanju upravne razdelitve države. Ta nesoglasja pa niso tako velika, da se ne bi mogla odstraniti in zato je pričakovati, da pride v najkrajšem času do preosnove osrednje vlade, kakor tudi v Ljubljani, kjer postane najbrže Pucelj minister poljedelstva,

vstopijo samostojni tudi v deželno vlado,

kar je edino pravilno in na ta način dobi stranka samostojnih kmetov popoln vpogled in tudi vpliv na deželno vlado.

Klerikalcem vse to, seveda ni prav, ker bi oni tudi radi bili v vladi in po možnosti sami, da bi delali kar bi hoteli in zato je razumljivo njihovo

stal sem nepremično, za menoj stari Ejub-bej...

Ko so se moje oči malo privadile mraka, tedaj sem spoznal njo... bila je ona... moja Donka, moja izgubljenka Donka. —

Tedaj se nisem mogel več premagovati, stopil sem korak naprej in vskliknil:

«Donka, Donka...»

Takrat se je pa dvignila tudi ona... skozi polumrak so zablesteli njene oči... razprostrla je roke...

A v tem trenutku se je zabliskalo... sledil je kratek in zamolkel pok... Donka se je zgrabila za prsi in omahnila na minderluk...

Ozrl sem se... z zaničljivim nasmehom na obrazu je stal za menoj stari Ejub-bej, a v njegovi roki se je še kadilo iz revolverja... bil je samo en trenutek in stari Ejub-bej se je zrušil z razbito glavo pod kopitom moje puške... jaz sem pa planil k Donki...

vpitje, češ, vera je v nevarnosti. Ne, vera ni v nobeni nevarnosti, pač pa je klerikalizem doigral in rešil gane bo niti

Korošec s svojimi načrti,

ki jih razvija na svojih shodih po Vojvodini, Slavoniji in Bosni in na katerih govori o potrebi združitve vseh katoliških Jugoslovancev. Klerikalci bi pač radi napravili iz Jugoslavije papeževino provinco, ali uspeli ne bodo v svojih načrtih «ker katoliški Jugoslavlani se vedno bolj otrsajo rimskega klerikalizma, zavedajoč se dobro, kak sovražnik našega naroda je on. Klerikalci so v veliki zmoti, oni se nikakor ne morejo uzi-veti v nove razmere in ne uvidijo še vedno, da pomeni konec Avstrije tudi konec klerikalizma, ki se v Jugoslaviji nikdar ne bo tako razpasel, kakor se je razpasel v pokojni Avstriji.

Da, ta uboga Avstrija! Živeti ne more, umreti pa tudi ne — do tod jo je pripeljala njena klerikalna preteklost in sedanjost. Sedaj beračijo njeni državniki v Londonu velike sile, da bi

rešile Avstrijo

in velike sile so pripravljene Avstriji pomagati in ji posoditi nekaj denarja, ampak pod slabšimi pogoji, kot je včasih dobivala posojila — Turčija! Velike sile zahtevajo za posojilo jamstva v obliki nadzorstva nad avstrijskim gospodarstvom. To so skrajno poniževalni pogoji, ki jih nobena država ne bi sprejela, ker to pomeni konec vsake samostalnosti, ampak Avstrija bo sprejela tudi te pogoje, ker se nahaja v takem položaju, da mora privoliti v vse, kar se od nje zahteva. Ta nestvor ne more dolgo obstojati, Avstrije bo kmalu konec.

Med Poljaki in Nemci je — vsaj na zunaj — končan

oster boj za Zgornjo Šlezijo,

kjer je imelo preteklo nedeljo ljudstvo potom glasovanja odločiti, ali se hoče združiti z Nemčijo, ali s Poljaki. To ljudsko glasovanje je izpadlo približno tako, kot na Koroškem in kakor so Nemci dobili na Koroškem okoli 60 odstotkov glasov, mi pa samo okoli 40 odstotkov, tako so tudi v Šleziji dobili Nemci 60, Poljaki pa samo 40 odstotkov glasov. Razmere v Šleziji so močno podobne Koroškim razmeram. Kakor je bilo na Koroškem glasovalnem ozemlju večina prebivalstva slovenske narodnosti, tako je tudi večina šlezjskega prebivalstva poljske narodnosti. Ampak kakor smo imeli mi na Koroškem

zvitega in nasilnega sovražnika, ki se je posluževal vseh mogočih goljufij, tako so tudi Poljaki v Šleziji moralno stopiti v boj — z istim sovražnikom. Iz izida ljudskega glasovanja na Koroškem in v Šleziji se jasno vidi, da so Nemci še vedno zelo nevaren nasprotnik in da so vse ostre odredbe zaveznikov proti Nemčiji potrebne in opravičene. Sicer pa je veliko vprašanje, ako Šlezija res pripade Nemčiji, kakor je veliko vprašanje, ako ostane naša Koroška še dolgo v nemško-avstrijskih rokah. Mi smo zaradi koroškega plebiscita vložili protest, Poljaki pa tudi že izjavljajo, da šlezjskega plebiscita ne bodo pripoznali.

V srednji Evropi bo prišlo še do velikih sprememb, ker zavezniki uvidevajo, da je

treba Nemce streti,

ker so velika nevarnost za evropski mir in zato so zavezniki naložili Nemčiji naravnost ogromno vojno odškodnino, ki se jo pa Nemčija brani plačati, češ, da tega ne premore. Zavezniki se pa na to nič ne ozirajo, temveč zasedajo s svojimi armadami vedno nova nemška ozemlja, tako, da od Nemčije kmalu prav nič ne bo ostalo, če se prav kmalu ne uklo-ne.

In zakaj je Nemčija tako trdovratna, ko vendar vidi, da ji ni pomoči in da je najboljše, ako privoli v vse stavljenе ji pogoje? Splošno prevladuje mnenje, da Nemčija stavlja vse svoje upe

na vojno ruskih boljševikov z Evropo

in ona bi se prav rada zvezala tudi z boljševiško Rusijo, samo da se reši težkih odškodninskih zahtev od strani zaveznikov. Ampak nemško upanje je prazno. Boljševikom v Rusiji se je sicer za enkrat še posrečilo udušiti resne upore delavcev in kmetov, ampak za vojno proti zapadni Evropi boljševiki niso več sposobni, ker so sami za sebe preslabi. Nemčija pa nima ne armade in ne orožja, po vrhu je pa še vsak dan manjša, ker zavezniške čete zasedajo vsak dan nova nemška ozemlja.

Cela Evropa je nekako napeta, vse pričakuje, da pride spomladi do resnih in dalekosežnih dogodkov. Še važnejše od vprašanja srednje Evrope je

rusko vprašanje,

ki z veliko silo sili na dan. Boljševiki so Rusijo uničili in danes komaj udušujejo posamezne upore delovnega ljudstva, ki hoče kruha. Voditelji boljševiške Rusije mislijo, da jih

«Naprej... videti jo hočem...!»

«Efendi... ona je muslimka...»

«Naprej» in dvignil sem puško...

«videti jo hočem, samo videti...»

«Aferim, efendi» je odgovoril mirno stari Ejub-bej, obrnil se in šel po dvorišču naprej; šel sem za njim skozi dvorišče, skozi lep vrt, ustavil se je pred lepimi hišami, kjer je bil ženski svet...

«Naprej!»

Odpri je vrata in šel po stopnicah navzgor, jaz sem mu sledil... vse tiho in mirno je bilo naokoli, žive duše ni bilo nikjer... ustavila sva se na hodniku, pokazal mi je z roko vrata, toda jaz sem mu samo namignil... položil je roko na kljuko in me pogledal... a ker je videl na mojem obrazu odločnost, odprl je vrata na stežaj... vstopil sem v sobo...

Na minderluku je ležala ženska postava, polumrak je vladal v sobi, zato prvi trenutek nisem mogel spoznati, kdo je... tudi žena na minderluku je samo. dvignila glavo...

Iz prsi ji je lila v curku kri... njene oči so pa smehljale zrlle v me... čutil in razumel sem, da me je spoznala, dvignila je svoje roke, ovila jih okoli mojega vratu in me privila k sebi... poljubil sem njena ustna, njene umirajoče oči — a ona se je smehljala, smehljala se vsa blažena... tedaj so pa popustile njene bele roke... omahnila je... še par krčevitih drhtajev in bilo je končano...

Ne vem koliko časa sem slonel nad njenim mrtvim truplom, poljubil njene mrzle ustne in zaprte oči... Vstal sem, še enkrat sem jo pogledal in odšel... preko praga je ležal mrtev z razbito glavo Ejub-bej...

Dohitel sem svojo četo in šel z njo naprej... četoval sem zopet... in pri bogu, odslej nisem poznal nobene milosti...

Dan svobode je prišel... osvobodjena je bila naša domovina, osvobodjena tužna raja...

Jaz pa nisem odložil puške... četoval sem nadalje, udeležil se bolgarske vojne, četoval sem v Albaniji... in ko je Švaba napadel našo domovino, bil sem med prvimi, ki sem zagrabil za puško...

Poslali so me semkaj... hudo mi je, da moram čepeti tu v rovu... ker moja naloga še ni končana, moje maščevanje še ni končano... še se mi hoče maščevanja, ker preveliko je bilo moje gorje, da bi ga mogel kdaj pozabiti...

Prenehal je...

Naslonil se je na svojo puško in zrl v temno noč... opazoval sem ga nekaj časa... potem sem mu pa molče stisnil roko in odšel...

Še dolgo v noč sem premišljeval žalostno povest macedonskega četnika... razumel sem njegovo bol, razumel borbo njegovega življenja, razumel njegovo sovraštvo in željo po maščevanju...

(Konec prihodnjič.)

more rešiti samo še vojna in zato se zopet pojavljajo resni glasovi, da mislijo boljševiki na to, da začnejo vojno s svojimi sosedi Poljaki in Rumuni in z zapadno Evropo sploh. To je velika zmeta, ker na vsak napad boljševikov bo odgovorila vsa Evropa kot ena celota in to bo pomenilo konec boljševizma. Škoda je za Rusijo, posebno s slovanskega stališča, ker posledice poraza boljševizma bo nosila Rusija kot taka in delo na njeni obnovi bo trajalo še dolgo, dolgo vrsto let. Škoda je velika, da uporni delavci in kmeti niso že sedaj mogli vreči boljševiške vlade, ker v tem slučaju Rusija ne bi tvegala nobene vojne, temveč bi poskušala z mirnim delom ozdraviti težke rane vojne in domače revolucije. Tako se je pa bati, da zanese boljševizem novo vojno v Evropo. Morda do tega ne pride, ali kakor danes stvari stojijo, moramo s tem resno računati.

Gospodarstvo.

— **Obdavčenje stavbišč.** Po večjih mestih se vidi dosti praznega prostora, ki bi bil lahko zazidan, pa čaka lastnik, da cena stavbišču še bolj naraste, da ga potem za prav visoko ceno proda. Ta špekulacija je do sedaj bila lahka, ker je bil davek za take prazne prostore naravnost malenkosten. Sedaj pa pripravlja finančno ministrstvo zakon o obdavčenju stavbišč po njihovi vrednosti. S tem bo onemogočena, ali pa vsaj močno otežkočena vsaka špekulacija s stavbišči po velikih mestih, ker bodo lastniki gledali, iznebiti se praznih prostorov, ki nič ne nesejo, plačati se pa mora za nje visoke davke. S tem se bo tudi odpomoglo stanovanjski bedi po velikih mestih, ker se bo več hiš zidalo kot se zida sedaj.

— **Avtomobilne proge v Macedoniji.** Ruski inženjerji-begunci so ustanovili družbo, ki vzdržuje osebni avtomobilni promet po Macedoniji, kjer je še malo železnic in ta promet se vrši v lepem redu.

— **Za zboljšanje železniškega prometa.** Ministrstvo prometa je izdalo stroge naredbe železniškemu ravnateljstvu, da se morajo dohajajoči vagoni čimprej odpravljati, in sicer brez izjeme po vrsti kakor so prišli.

— **Naše pomorstvo.** Osnovala se je prekomorska paroplovna družba «Transatlantic», pri kateri so udeleženi največji jugoslovanski denarni zavodi. Družba razpolaga že s tremi velikimi parniki po 9000 ton ter prične tekom treh mesecev z redno plovo med New Yorkom in našimi jadranskimi pristanišči.

— **Razstrelilni smodnik in vžigalna vrstica za obrtnike.** Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani ima zopet na razpolago večjo množino navadnega in ojačenega smodnika ter manjšo množino dinamona, kakor tudi vžigalno vrstico. Interesenti naj takoj prijavijo svojo potrebo.

Beleške.

b. **Dr. Koroščevo glasilo,** mariborska «Straža» je najboljši dokaz za nepoštenost in nemoralno klerikalnega časopisja. Za največjo nalogo opozicionalnega časopisja — po pisavi sodeč — smatra brezmejno častikrajo posameznim političnim nasprotnikom. Tega sredstva se tem lažje poslužuje, ker sedi v njeni redakciji posvečen katoliški svečenik, ker je kot odgovorni urednik podpisan poslanec Pušenjak in ker se vedno lahko zanese na večino krivopri-sežnikov med mariborskimi porotniki. Višek izmed vsakdanjih nešteti-

viškov je v obrekovanju dosegla «Straža» v zadnji svoji številki. Na naše poročilo, da je dr. Žerjav vložil pri finančnem ministru protest proti načrtu, da se izenačijo plače duhovnikov s prejemki učiteljev in profesorjev, psuje dr. Žerjava, češ da je «narodna pijavka», «potvarjalec menic in izvržek slovenske javnosti». Trdi, da je dr. Žerjav danes «zopet milijonar» ter da skriva svoje milijone za ženski hrbet svoje žene. «Straža» očita končno dr. Žerjavu, da je prosjačil svojčas okrog Kreka in Korošča in da se ima ravno duhovniškemu stanu zahvaliti slovenski paša Žerjav, da ni kje poginil zaradi «Agro merkurja». — Ako bi se hotel naš list spustiti na moralni nivo «Straže», bi — ako bi izhajal v Mariboru — najbolje odgovoril «Straži» s tem, da bi očital dr. Korošču, da je v Beogradu na cesti posilil staro babo, da je oropal tabernakelj matere božje na Brezjah itd. — Hudodelcem, ki pišejo v «Stražo» dr. Žerjav pač ne sme ničesar zameriti, ker ga taki ljudje sploh razžaliti ne morejo.

b. **Vedno in samo strankarji** so naši klerikalci. Preteklo nedeljo je žalovala vsa Jugoslavija zaradi italijanske aneksijske proslave v Trstu, klerikalci so pa ravno na ta dan imeli shode, na katerih so hujskali ljudstvo proti močni Jugoslaviji, katera edina bi mogla osvoboditi naše zaslužnjene brate.

b. **Metlo v roke!** V Mariboru so zahajali k sokolski telovadbi tudi podčastniki 45. pešpolka, ker hoče polkovno poveljstvo uvesti pri vojaških sokolski sistem telovadbe, ki je pač najboljši. Ampak mariborski Sokol telovadi v gimnazijski telovadnici, ravnatelj gimnazije je pa znani avstrijski dr. Tominšek, ki je v času vojne celo ovajal slovenske profesorje vojaškim oblastem. In ta ravnatelj si je drznil prepovedati mariborskemu Sokolu, da bi v gimnazijski telovadnici telovadili tudi vojaki! Ne bomo o tem izgovarjali veliko besed, pač pa pričakujemo, da vzame šolska oblast metlo v roke in takoj — pomete ravnateljsko pisarno v mariborski gimnaziji. Taki odkriti odpadniki ne spadajo na taka mesta v svobodni Jugoslaviji.

b. **66 shodov** so imeli klerikalci preteklo nedeljo, na katerih so varali ljudstvo, da je vera v nevarnosti. Te nevarnosti sicer nikjer ni in nihče še ni čutil, da mu hoče kdo predpisovati kaj naj veruje, ampak ako bodo duhovniki naprej tako besneli, kakor besnijo sedaj, pride vera res v nevarnost, ker se bodo začeli ljudje odvracati od vere, ki ima tako slabe služabnike in zagovornike kot so naši duhovniki.

b. **Žalostne razmere.** Po prevratu je prišlo na Slovensko več slovenskih uradnikov, ki so poprej službovali v Gradcu, na Dunaju in drugih nemških mestih. Ti uradniki so se v tuji po večini tudi poročili z Nemkami in so tudi svoje žene pripeljali s seboj v domovino. To je čisto naravno, kakor bi bilo naravno tudi to, da se te uradniške žene sedaj potrudijo, naučiti se govoriti slovensko in spoštovati naša narodna čustva, ako že ne morejo slovensko čustvovati. Mnogi teh uradnikov, ki imajo Nemke za žene, so pri svojih ženah to tudi dosegli in tem vsa čast. Ampak mnogi se zato niso pobrigali in posebno iz Celja se slišijo pritožbe o vedenju in nastopanju teh uradniških žen. Nemk, ki jim niti na misel ne prihaja, da bi se naučile slovensko in občejejo v najbolj zagrizenih celjskih nemških krogih. To pa mora prenehati, ker jugoslovanska država ni zato tukaj, da bi plačevala uradnike, katerih nemške

žene bi krepile nemške ostanke po spodnještajerskih mestih. Tem žalostnim razmeram se mora napraviti konec na ta ali na oni način!

Novosti.

* **Občinske volitve** bodo najprej v večjih mestih, in sicer 26. aprila v Ljubljani, Mariboru, Celju, Ptuj in Kočevju. V ostalih občinah se pa začnejo volitve začetkom maja in bodo končane do dne 20. maja.

* **Umestno sporočilo.** Na dan, ko so Italijani proslavljali aneksijo našega Primorja, so bili od nevidne roke raztreseni tisoči malih rdečih letakov z besedami: «Rop jugoslovanskega ozemlja pomenja začetek boja med Jugoslavijo in Italijo. Naša glava kloni pod nasiljem, a srce hrepeni po slobodi.» Na drugi strani je pa čitati v italijanskem jeziku: «Italijansko ljudstvo! Tvoji imperialisti ti pripravljajo nove moritve. Aneksija kriči po maščevanju!» — Bo že prišel čas, ko bodo Italijani še obžalovali svoj rop.

* **Radić hujška dalje.** Radiću ni zadosti hujskanje proti državi med nekimi hrvatskimi kmeti, temveč bi rad hujskal tudi med Slovenci. Zato je sklical nedolgo temu shod v Toplici, tik ob štajerski meji, da bi prišli na shod tudi štajerski slovenski kmetje. In res je prišlo na Radićev shod precejšno število štajerskih nemškutarjev, ampak komaj je Radić otvoril shod, je izjavil oblastveni zastopnik, da shod razpušča po nalogu zagrebske vlade. Nahujskani Radićevi pristaši so napadli oblastvenega zastopnika in ga podrli na tla, ampak bilo je že orožništvo na licu mesta in «junaški» Radićevi pristaši so bežali kot zajci na vse strani. In tako je prav klavrno izpadel Radićev pohod proti Sotli.

* **Nov drobiž.** Ministrski svet je sklenil, da se natisne 200.000 komadov novih novčanic po 25 par (eno krono) za skupni znesek 50 tisoč dinarjev. Ker prihaja še v promet tudi kovan drobiž, se bomo kmalu rešili strganih in umazanih eno-, dvo- in desetrkronskih bankovcev.

* **Vedno enaki.** Kakor je znano, se na naši severni meji, proti Avstriji, postavljajo mejniki, ki bodo označevali končnoveljavno in natančno mejo. Zato sta prišla tudi v občino Kapljo en inženjer in en geometer, da natančno začrtata mejo, kakor je ona postavljena v pogodbi. Tu se je pa zbralo kakih petdeset Nemcev z onostran meje in so izruvali že postavljene mejnike, novih pa niso pustili postavljati. Pomagalo ne bo vse to nič, ker mejniki se bodo postavili pod zaščito orožništva in če bo to potrebno tudi vojaštva, ampak tudi ta slučaj nam dokazuje, da Nemci še niso dosti kaznovani za vse svoje zločine, ker so še vedno predrzni kakor so bili v prejšnjih časih. Pa jim bodo že pristrizene peruti!

* **Ubogi kateheti!** Po novi uredbi o sestavi višjega šolskega sveta imata ljubljanski in mariborski škof pravico imenovati po enega kateheta kot svoja zastopnika v višjem šolskem svetu. Iz tega se vidi, da novi višji šolski svet ne bo tako «brezverski», kakor klerikalci vpijejo na shodih, ker ako bi hotel imeti prosvetni minister brezverski šolski svet, gotovo ne bi odredil, da sedita in odločujeta v njem tudi dva kateheta. Ljubljanski škof je že imenoval zastopnika katehetov, ampak od vseh katehetov v škofiji niti enega ni smatral za vrednega, da bi ga poslal v višji šolski svet, temveč je določil za to — starega kanonika Nadraha, ki naj zastopa v višjem šolskem svetu katehete. Seveda je s tem škof raz-

žalil katehete, ampak oni bodo vseeno lepo molčali.

* **Krajevna imena.** Ko smo še živeli v Avstriji so oblasti ponemčile vsa naša krajevna imena in na vsakem poštnem pečatu je bila na prvem mestu nemška spakedranka in potem šele pravilno slovensko ime. Sedaj imamo zopet samo naša lepa slovenska krajevna imena in nemške spakedranke se sploh ne smejo več porabljaniti. Ako n. pr. kak zagrizen Nemec napiše na pismo ali brzojavu v naslovu nemško krajevno ime, se pismo ali brzojavko na poštnem uradu ne sme sprejeti. Naj se teh par Nemcev, ki še živijo med nami nauči imenovati naše kraje tako, kakor jih imenuje ljudstvo, ki v njih živi!

* **Tudi v Bohinjski Bistrici!** Kakor je znano, je par mladih uradnikov na ljubljanski pošti odpiralo pisma, ki so prihajala iz Amerike in pobiralo iz pisem — dolarje. Kmalu bodo stali pred porotniki. Sedaj se je pa pokazalo, da je tudi pismonoša v Bohinjski Bistrici pobiral dolarje iz ameriških pisem in ne samo to, tudi denarne nakaznice je podpisaval sam in spravljaj denar v svoj žep, namesto da bi ga izročal naslovnikom. Nepoštenega pismonoša so izročili sodišču.

* **Papež zopet proti Jugoslovanom.** Papež je imenoval nove kardinale in splošno se je pričakovalo, da bo sedaj imenovan tudi kak Jugoslovan. Pa so se vsi, ki so to pričakovali, temeljito zmotili, ker za papeža so jugoslovanski katoličani dobri samo takrat, kadar darujejo kaj za «Petrov novčič», drugače nas pa ne pozna. V avstrijskih časih se je to moglo še razumeti, ker bi najbrže dunajska vlada nasprotovala imenovanju kakega Jugoslavana za kardinala. Ampak danes Avstrije ni več in ako je papež prezrl tudi pri najnovejšem imenovanju kardinalov, je storil to samo iz strupenega sovraštva do našega naroda. Klerikalci bodo, seveda, tudi sedaj zagovarjali «svetega očeta», pametni ljudje si bodo pa mislili svoje o «svetem očetu» in o njegovih hlapcih v Jugoslaviji.

* **Dvajsetdinarski bankovci.** Koncem aprila poteče rok za izmenjavo 20 dinarskih novčanic, takozvanih «oračev». Velika večina teh novčanic je že zamenjanih, ker izdanih jih je bilo za 170 milijonov, zamenjanih pa samo za en milijon manj. Ta milijon se nahaja gotovo v inozemstvu, ali pa so posamezni bankovci bili tudi izgubljeni. Ponarejenih je bilo vseh skupaj 4900 komadov, torej za 98.000 dinarjev. Seveda, ko bi ti bankovci ne bili potegnjeni iz prometa takoj, ko se je zvedelo za ponaredbe, bi imeli veliko več falzifikatov. Tako pa ponarejevalci niso imeli posebnega dobička, ker so morali imeti precejšnje stroške s samim ponarejanjem, potem pa tudi s prenašanjem ponarejenih bankovcev z Dunaja v Jugoslavijo.

* **Prepovedani sejmi.** Zaradi močno razširjenih črnih koz so prepovedani sejmi v celjskem okrajnem glavarstvu, in sicer v okrajih Celje, Laško, Šmarje, Vransko in Gornji grad. To velja do preklica.

* **Cene žita.** Zdi se, da so žitne cene dosegle svoj višek, da ne bodo šle več na višje, pač pa je mogoče, da se bodo malo znižale. Vzrokov zato je več. Prvič mi nismo mogli vsega našega žita, kolikor ga je preostajalo za izvoz, prodati, ker je za Čehoslovake, kakor tudi za Avstrijce in druge predrago in špekulanti, ki so si napolnili skladišča z žitom, pridejo kmalu v veliko zadrego, ker kaže letošnja letina zelo dobro, oni imajo pa še od lanske žetve polna skladišča. Razen tega so polja v Rumuniji letos veliko bolj obdelana kot lani in tudi čezoceanske prevozne prilike so se znatno zboljšale, tako, da bo v Evropi dosti tudi ameriškega žita. Zito ni nikjer na svetu ta-

ko drago kot pri nas, vse po zaslugi špekulantov in verižnikov, ki za nizko ceno pokupijo vse žito, potem ga pa skrivajo v skladiščih in odirajo ljudstvo.

*** Bogoslovci-štipendisti na Angleškem.** Iz Beograda javljajo: Na sednici finančno-ekonomskega komiteta ministrov je zaključeno, da sprejme minister ver 13 pravoslavni bogoslovcev-štipendistov, ki so se vzdrževali do sedaj iz nekega zasebnega fonda, kot štipendiste svojega ministrstva.

*** Brez denarja ne moreš v nebesa.** V St. Vidu nad Ljubljano je bila pred kratkim licitacija cerkvenih sedežev. Pri tej priliki se je gnalo en sedež na 1600 kron, drugega pa — čujte in strmite — na 5300 kron. Oba sedeža je kupil eden in isti človek, neki gostilničar. Zdaj pa si mislimo na primer kakšnega revnega in obenem še starega in bolehnega človeka. Za sedež nima tisočev, stati pa ves čas ne more, njemu je torej na ta način naravnost zabranjeno hoditi v cerkev. Da, da, brez denarja se danes ne more v cerkev. Kdor pa v cerkev ne hodi, ne pojde v nebesa, pravijo duhovniki. Čudno, kaj! Kristus je nekoč z bičem zapodil sejmarje iz templja. Ko bi se on sedaj še enkrat rodil, bi brezdvomno kar s cepcem nagnal duhovnike-«kšetarje» iz naših cerkva, kar bi bilo tudi edino prav. Cerkev naj bo hiša molitve, ne pa jama «kšefta».

IZŠLA BO v par dneh pri Kleinmayrju & Bambergu knjiga „Hjuzov brzojavni aparat“, katero je spisal višji poštni preglednik g. Ivan Napotnik. Knjiga ima zanimivo vsebino s 17 slikami, v katerih je na kratko in jasno razloženo enojno in dvojno delovanje s protitokom in brez njega. Že v bivši Avstro-Ogrski so strokovnjaki tehničnega in prometnega brzojava, poznavalci Hjuzovega aparata poznali Napotnikovo delo kot izredno praktično in hvalevredno. Krogu interesentov odpre pisatelj omenjene knjige tajnost tega sistematičnega brzojava v jasnem in lahko razumljivem opisanju. Ker pogrešamo posebno mi Slovenci takih znanstvenih knjig, bo ta brošura gotovo dobrodošla. Kakor nam v predgovoru g. Napotnik poroča, ima še več spisov o vsem brzojavu in telefonu pripravljenih.

*** Atentat na Savinkova.** Bivši ruski vojni minister Savinkov v revolucionarni vladi Kerenskega se nahaja v Varšavi, odkoder vodi protiboljševiško gibanje v Rusiji. Ko se je te dni sprehajal po mestu, ga je napadla skupina ljudi in vrgla bombo na njega, ki pa ni eksplodirala in Savinkov je ostal nepoškodovan. Policija je aretirala celo skupino atentatorjev, ki so sami komunisti in — sami Židje, samo grofica Zamorska, ki je tudi sodelovala pri atentatu, ni Židinja.

Razno.

× IZ ZGODOVINE ŽEPNIH UR. Žepna ura, katero ima danes gotovo vsak človek, je eden od največjih tehničnih triumfov človeškega truda. Nekaj malo kovine je zložene tu v mehanizem, ki nam z veliko natančnostjo odmerja ure, minute in sekunde. Interesantna je ne samo zgodovina ure, temveč tudi zgodovina merjenja časa v obče. V najstarejših časih so se uporabljale solnčne ure, ki so bile osnovane na dolžini sence. Pozneje so se rabile ure s peskom ali z vodo. Pri tem sta bili spojeni dve steklenici z ozko cevjo, skozi katero je padal pesek ali kapljala voda z ene steklenice v drugo. Leta 1000. so prišle ure na pero. Pred približno 500 leti se je pojavila prva žepna ura. Leta 1500. je prišel neki Peter Henlein v Nürnbergu na misel, uporabljati spiralno pero za pogon žepne ure. Tako so torej bile izdelane prve ure, ki so se mogle nositi v žepu. Bile so seveda zelo enostavne. Stroj je bil izdelan iz železa.

Te ure niso bile prave žepne ure v današnjem smislu tega naziva. Bile so zelo nespretno. Prave žepne ure so se začele izdelovati šele leta 1600. V 16. in 17. stoletju so bile žepne ure izdelane mnogokrat v obliki križa. Kakor so jih izpopolnjevali tako so jih tudi izdelavali v vedno dragocenejšem materialu. V glasoviti zbirki ur v Berlinu (zbirka Marfeld) je mnogo dragocenih primerov izdelanih v zlatu in srebru z umetniškimi okraski. Poznejši eksemplari izvirajo iz dobe rokoka. V imenovani zbirki je tudi mnogo posebnosti. Tako so tam ure izdelane iz lesa, iz slonove kosti, itd. Neke ure so opremljene s stroji, ki svirajo, kadar pride kazalo do stanovitve ure ali imajo razne figure, ki se gibljejo vsako uro. Ena taka ura ima ptico, ki udarja s krili in poje. So tudi ure v obliki prstana, tulpe, mandoline, piramide, hrške, jabolka itd.

× GROBNICA ISTOČNIH VLADARJEV. Nedavno so na carigradskem saraju odkrili grobnico z vladarskimi sarkofagi. Predsednik komisije, ki vodi izkopavanje, Ebersolt, je odkril med sarkofagi iz porfirja in marmora dva sarkofaga, v katerih baje počivata Konstantin Veliki in Julijan Apostata. Imena ostalih vladarjev ni bilo mogoče dognati.

× „ŽIV MRTVEC“ UMRL OD STRAHU. V neki vasi blizu italijanskega mesta Vicenze so se odpravljali sosedi ravno na pokop umrlega znanca Giuseppea Bettero. Prišli so tudi že nosilci krste in so hoteli že zabiti pokrov, ko opazijo, da se je začel mrtvec potiti na čelu in mahati z rokami. Iz strahu so vsi zbežali in šli po zdravnika, ki je prišel in dognal, da je padel Bettero v nezavest vsled otrelosti od krča in da se je pred pogrebom prebudil, vse videl in čul ali se vsled krča ni mogel pregibati. Medtem pa ga je zabijanje tako preplašilo in pretreslo njegove živce, da je čez nekaj ur umrl.

× FOTOGRAFIRANE VILE. Sir Artur Conan Doyle, osnovelec Sherlock Holmesa, se je za nekaj časa odtegnil literarnemu delu in se posvetil študiju četrte dimenzije. V „Strand Magazine“ objavlja pred kratkim dve slike vil in sedaj zopet dve slike teh nadnaravnih bitij. Prvi dve slike sta bili vzeti v poletju 1917., dve drugi v preteklem poletju v romantični pokrajini v grofiji Yorkshire. Slike kažejo z nenavadno natančnostjo vile in v enem slučaju škrafa, skakajočega in plesočega okoli mlade deklice, v onem oblačilu in z onimi lastnostmi, katere pripisuje tem bitjem tradicija iz davnih časov. Škrat je oblečen v medle obleke in nosi kapo s peresom, vile s svetlorožnatimi ali rumenimi oblekami, imajo ravno tako kot škraf, široke peruti, slično metuljem. Zdi se, da ena izmed vil koraka med rastlinami, druge pa plavajo nekaj centimetrov nad zemljo. Octave Duplessis se bavi v pariškem listu „Figaro“ s temi odkritji in dožene, da so bile slike narejene od dveh mladih deklic, starih od 16 do 20 let, dveh sestričin, ki prideta kot mediji v poštev. Slike sta morali le ti dve napraviti, s tem, da je sedela ena skupina z nadnaravnimi bitji, druga pa je fotografirala. Pri vsem napredku fotografske tehnike dvomi Duplessis, da so mogoči taki posnetki, navaja pa, da ne morejo strokovnjaki dokazati nobene goljufije. Končno pa pride do zaključka, da gre pri teh slikah za žuželke, v oni razvojni stopnji, ki teži med ličinko in kraljico in ki vzamejo lahko mamljivo slično podobo, kot bajne vile. To naravno razlago pobija na vse mogoče načine Conan Doyle, vendar izgleda, da je ta razlaga edino prava in resnična.

× NAJVEČJE DEBLO NA SVETU. V Kaliforniji so odkrili v nekih zapuščenih krajih deblo, ki imajo v premeru 15 m širine, a višina doseže do 40 m. To so največja debela na svetu in spadajo v vrsto borov.

× KOLIKO JE BILO DEZERTERJEV V ŠVICI. Švicarski listi objavljajo, da je bilo tam za časa vojne okrog 30.000 dezertirjev. Med njimi jih je največ Italijanov, okrog 12.000, Nemcev 7000, Francozov 3000, a najmanj Amerikancev.

× JUBILEJ ELEKTRIČNIH ŽARNIC. Leta 1881. je bila razstavljena v Parizu prva električna žarnica. V letu 1838. so uporabljali že v laboratorijih žarnice na oglje. Leta 1843. je dobil ameriški inženir Starr patent na svojo žarnico, v kateri je svetilo tudi oglje. Pozneje jih je izpopolnil Edison, a šele pred 50 leti so dobile žarnice tisto vrednost, ki jo imajo danes.

× AMERIKANSKA ZNANSTVENA EKSPEDICIJA. Nekaj ameriških bogatašev je zbralo 250 tisoč dolarjev v svrhu znanstvene ekspedicije v centralno Azijo, da preiščejo zgodovino razvoja opice k človeku. Ekspedicija odide poleti iz Pekinga v Mongolijo, kjer bo ostala nekaj let, ker smatra, da je tam pradamovina človeka. Ekspedicija bo uporabljala za svoje preiskave vsa moderna prometna sredstva kot aeroplane, avtomobile in drugo. Rezultati se bodo izložili v newyorškem prirodoslovnem muzeju.

× KOLIKO JE JUGOSLOVANOV V AMERIKI? Po najnovejših podatkih je v severni Ameriki 700.000 Jugoslovanov, od katerih jih je samo v Kanadi 200.000. Največ je Hrvatov, okoli pol milijona, Srbov in Slovencev je okoli 200.000.

× STATISTIKA ANGLEŠKEGA PREBIVALSTVA. Angleška ima v celotnem svojem kraljestvu samo 68 milijonov belokozcev, torej manj kot Nemci v Evropi. S kmetijstvom se bavi na Angleškem samo 8 milijonov, a v ostalem kraljestvu samo 5 in pol milijonov, kateri morajo obdelati četrtno zemeljske površine. Nasprotno pa se v Franciji od 38 milijonov prebivalcev bavi s kmetijstvom 18, a v Nemčiji od 70 milijonov 21 milijonov.

× KOLIKO STANE LETNO ZVEZA NARODOV? Proračun Zveze narodov za leto 1921., ki je bil sprejet v plenarni skupščini, znaša 21 milijonov 250 tisoč frankov v zlatu. S to vsoto se morajo kriti vsi izdatki Zveze narodov za tekoče leto.

× NAJVEČJI ZVONIK NA SVETU. Vlada Zedinjenih držav severne Amerike namerava iz kovinskega vojnega materiala, ki ga je nakupovala v evropskih državah, zgraditi največji zvonik na svetu. Ta zvonik bo imel toliko zvonov, kolikor je držav v ameriški uniji, to je 54. Ameriška vlada je pozvala vse narode, ki so od leta 1914. do 1918. sodelovali v borbi za svobodo, da za to zgradbo pošljejo patronov, kakršne so rabili v vojni. Stolp sam bo zgrajen iz kamnja ruševin Reimsa, Verduna, Yperna in drugih razrušenih mest. Zvonik bo stal v Washingtonu.

× DOLINA MRTVIH. Najbolj topla dolina na svetu je takojenovana „dolina mrtvih“ v Kaliforniji. Od kar je nekoliko potnikov in pustolovcev v prvi polovici prošlega stoletja poginilo v dolini vsled silne vročine, ker od vročine poka drevje in skalovje, se nikdo več ne upa v to dolino. V petih mesecih je padlo tamkaj samo 85 mm dežja. Večkrat potegne v dolino veter z juga, ki pa je tako vroč, da kaže toplomer v senci po 58 stopinji Celzija. Potniki sicer poročajo, da v notranji Afriki zavladajo včasih temperatura 69—74 stopinj, ali tam se vsaj ponoči zrak znatno ohladi. „Dolina mrtvih“ je smatrati za najbolj vroč kraj na svetu.

× STEVILO AVTOMOBILOV NA SVETU. Na svetu je 8 milijonov 775 tisoč avtomobilov v prometu. Od tega jih je samo v Zedinjenih državah 7 milijonov 559 tisoč, t. j. na vsakih 14 ljudi pride po 1 avtomobil. V Evropi jih ima največ Angleška, 235 tisoč, in Francoska, 202 tisoč.

× IZPIRANJE ZLATA V KOLUMBIJI. Zlata in platinova polja v Kolumbiji so, kot znano, ena od najbogatejših, katere nadkrijujejo le ona v Transvalu. Za dobičkanje zlata se upotrebljava dobre in enostavne kalifornske izpiralne vodotoke, opremljene z luknjičastimi pločevinami in plahtami za zadrževanje zlata. Dobljeno blago se izvali na rešeto, ki je pritrjeno na strojnem stolpu, pri čemer

se izločijo večji kamni. Ti padejo, medtem ko jih je močan vodni curek izpral, spredaj pred stolpom v kameniti voz in se odpeljejo na to na izsipališče. Oplakanica, ki se pri tem rabi, se dobavlja s sesalko na parni ali na električni obrat. Nahajališča zlata vsebujejo v nižinah 2—8 gramov zlata na 1 m³, to je 5—20 zlatih mark. Nahajališča zlata ob rebrih, v višinah, vsebujejo komaj 103 grame zlata t. j. 2'5—7'5 zlatih mark.

× RUS ČUDODELNİK. Beograd bo, kot izgleda še v teku tega meseca, objavil iznajdbe, ki značijo resnično revolucijo v ekonomskem življenju cellega sveta. Še pred koncem tega meseca bo komisija pregledala iznajdbe inženirja Bogatirjova, našega Rusa čudodelnika. Del teh iznajdb je že dosedaj objavljenih in se je izkazalo, da so točno dovršene. Inženir Bogatirjev bo pred imenovano komisijo pokazal sledeče svoje iznajdbe: 1. kuhinjski štedilnik, ki z 1 kg drv skuha v 1 uri kosilo z dvema jedili za 25 oseb. — 2. Peč za pogrevanje, ki z 12—15 kg drvi, segreje mrzel prostor od 500 m³ (šest sob) na temperaturo 16—20 stopinj in vzdrži to temperaturo celih 24 ur. — 3. Peč za peko, ki z 7—8 kg drvi speče v 30—40 minutah 150 kg kruha. Koliko ekonomijo v gorivu te iznajdbe predstavljajo, ni težko izračunati, a da je ravno vprašanje goriva eno od najvažnejših v našem ekonomskem življenju, ni potrebno dokazovati. Vendar to ni edino, kar nam hoče inženir Bogatirjev pokazati. skupno s to iznajdbo bo pokazal komisiji novi gradbeni material. Našel je namreč način, da od odpadkov vseh vrst (od gnoja, smeti, trsk, suhega listja itd.) napravi gradivo s sledečimi svojstvi: 1. lahko je in plava na vodi; — 2. odpornejše je od jekla (tako odporno kot, da ga je iznašel Jules Verne: ploščo od tega gradiva, debelo 3 cm, ne prebije izstrelak iz 12 cm topa); — 3. nobeno kladivo ne more odbiti od tega gradiva niti mekula, a z žago se da rezati kot mehka deska; — 4. ne gori in ne vodi toplote: če se dene komad tega gradiva nad plamen močne primus svetilke, se po dolgem času komaj zaznatno omehlja in sicer samo ono mesto, ki je bilo na plamenu, a vse ostalo se ne segreje niti malo; — 5. ne sprejema vlage, kot, da je trdo steklo; — 6. vsled vsega tega more zameniti najrazličnejši material — kamen, opeko, les, za zgradbe in za pohištvo, vpoštevajoč tudi to, da je cenejši, poleg drugih svojih dobrin. — V ortopedski delavnici, ki mu je stavljen na razpoložanje, je postavil vse svoje peči in komisija se bo lahko uverila o vseh trditvah. — Feodor Feodorovič Bogatirjev je ruski učenjak. Ima komaj 49 let in je kot inženir delal prvih 8 let po dokončanih študijah, pri Edisonu, a potem 17 let v Moskvi. Ko je v Rusiji prevladal boljševiški režim, je pobegnil z ženo in s tremi sinovi preko Rostova, Črnega morja in Carigrada v Srbijo, kjer je s pomočjo Ministrstva za socialno politiko nadaljeval in dokončal svoje delo. Njegov štedilnik bo veljal 260 do 280 dinarjev in bo pristopen torej najširšim masam, kar on še posebej želi.

× Telefonsko prenašanje fotografij. Kakor javljajo pariški listi, se je začelo že praktično uporabljati izum Francoza Bellina na polju prenašanja fotografij in dokumentov potom električne žice. Od slike ali listine, ki jo je treba prenesti, se napravi najprej odtis na ogljenem papirju, na način kot ima že vsak amateur-fotograf, ko hoče izdelati sliko. Odtiski imajo to svojstvo, da je slika na raznih mestih površine neenaka, in če se ta s preciznim aparatom prenese na voščeni valjar, slično fotografskemu aparatu, sprejema močnejše in slabše vtiske. S pomočjo mikrofona, ki je priključen telefonski žici, se more vsebina listine ali fotografije prenesti na mnogo kilometrov. Postaja sprejemanja, s svojim posebnim uredbam, prenaša te odtiske, s pomočjo valovanja zraka, na jako občutljiv papir.

Ali ste že član

Jugoslovanske Matiče?

Občinske volitve.

Volive v občinske odbore, ki se bodo v kratkem vršile, bodo v vsakem pogledu važne in bodo prinesle velike izpremembe v občinskem gospodarstvu. Ponekod je poteklo od zadnjih občinskih volitev že osem let. Izmed izvoljenih odbornikov je že marsikdo mrtev, tako da so odbori pomakljivi ali pa v njih gospodarijo ljudje, ki so že zdavnaj izgubili zaupanje občanov. Po klerikalnih občinskih odborih se šopiri še Šusteršičev duh. Ti spomini žalostne avstrijske in klerikalne sužnosti se morajo in se bodo pri prihodnjih občinskih volitvah zrušili, da se nikoli več ne dvignejo. Na čelo občine morajo stopiti najsposobnejši, najdelavnejši in najpoštenejši možje.

Protiklerikalne občine so imele neprestane borbe s klerikalnim deželnim odborom, ki je razveljavljaj na pritožbo vsakega Šusteršičevega, Lampetovega in Peganovega hlapca sklepe naprednih občinskih odborov. Zavedajte se volilci, da se ne bo vrnil več čas Šusteršičevih nasilstev in da pri jugoslovanski vladi ne bodo našli potuše in naklonjenosti Šusteršiči, Pegani in Vehovci!

Občino so smatrali klerikalci za predmet svojega najgršega strankarskega izkoriščanja. Med vojno se je sramota klerikalnega občinskega gospodarstva stopnjevala na višek. Šusteršič je vpregel naše občine v jarem avstrijske tlake. Na povelje klerikalnih političnih vojskovodij so klerikalni občinski odbori naprtili občinam ogromne vsote avstrijskega vojnega posojila. Te vsote so danes toliko kot izgubljene. Kolikor niso mogli odrediti občanarjev potom občinskega odbora, pa so Šusteršiču usluženi duhovni raz lece vabili in prosili in priporočali vojno posojilo in njih prihranke iz klerikalnih farovških posojilnic metali v žrelo avstrijskega vojnega erarja.

Tudi sicer je najti v občinah, ki so jih imeli v rokah klerikalci, toliko nepravilnosti, zapravljanja občinskega imetja, samopašnega pristranskega gospodarstva in grdobij, da ne bo težko stopiti v takih občinah pred volilce in jim pojasniti kvarnost klerikalne politike. Izginiti morajo iz občinskih odborov za vedno in biti nadomestjeni s poštenimi možmi, ki imajo za obči blagor in za javno imetje kaj smisla in čuta odgovornosti.

Ni je bilo zadeve, katere bi klerikalni vodje na občinskih stolčkih ne zlorabljali v umazane osebne in strankarske namene. Vsak občinski lov so skušali spraviti v roke svojih županov, najem občinskih zemljišč, oddaja javnih del, oddaja občinskih poslopij, zakup ribjega lova, z eno besedo, vse je bilo namenjeno le Šusteršičevim podrepnikom, vse se je skušalo spraviti v njih roke navadno na nedopusten protipostaven način potom oddaje pod roko na škodo občinske blagajne. Ako so se oglasili proti temu poštenim protiklerikalni zastopniki v občinskih odborih ali pa oškodovani občanarji, so našli pri Lampetih, Šusteršičih, Peganih in tovariših le zaničevalen posmeh: Vaš

trud je zastoj, mi smo gospodarji v deželi.

Ali se ne spominjate več, kako so postopali pri aprovizaciji? Svojim ljudem so skušali nakloniti vse, drugim niso privoščili kilograma krompirja, ne gnile avstrijske moke. Kadar se je rekviriralo za Avstrijo, so znali varovati svoje ljudi in jim pustiti skrite zaloge, protiklerikalne občanarje pa so ovajali, jim pometli kašče do zadnjega kotička in mu sneli zadnji košček slanine in odpejlali zadnji kilogram krme. Svoje ljudi so ščitili s Pegani in Šusteršiči, da jim ni bilo treba v vojake in na fronto, naprednjake so z najpodlejšimi ovadbami spravljali na fronto in v smrt. Klerikalni advokat Pegan, med vojno še deželni odbornik, je bil nizkoten dovolj, da je pomagal tirati v smrt slovenskega kmeta Brenceta, kateremu je bil postavljen za branitelja (!), z nečloveško opombo: «Ni ga škoda, če ga ustrele!» Klerikalni župan Vehovec je ovajal svoje občane avstrijskim vojaškim in civilnim oblastem, da ne gredo dovolj za Avstrijo; zasledoval jih je z zverinsko zlobo s pomočjo Šusteršiča in Pegana po vseh avstrijskih uradih do skrajnosti.

Klerikalci so postopali pristransko pri vojaških podporah. Ženam bogatih klerikalcev črnovojnikov so naklanjali velike podpore, revam naprednih vpoklicanih mož so odjedali vsak groš!

Volilci, premislite si dobro, ali morete izročiti še kedaj v roke občno ljudem s klerikalno moralno. Vaša dolžnost je, da izbrišete iz občinskih odborov sramoto avstrijskih ovaduhov, habsburških špijonov, da izbrišete iz čela občine madež klerikalnih podležev. Bistvo klerikalnih voditeljev — večjih in manjših — obstoji v pristranosti in tigterski maščevalnosti. Ako pusti napredni gostilničar v klerikalni občini samopet minut preko določene ure gostilno odprto, že ga klerikalni župan ovadi in slede kazni. Klerikalni gostilničar lahko toči celo noč in nič se mu ne zgodi, ako ga slučajno ne zasači orožništvo.

Volilci, dan občinskih volitev naj bo v sleherni občini dan obračuna s propalostjo. Proč s klerikalci!

V občinske odbore ne smejo priti več ljudje take vrste, da bi morala o njih sodnija zopet kedaj dati izpričevalo propalice in denuncijanta.

Klerikalci so povsod na debelo in na drobno gospodarili tako, da je bilo v sramoto vsem Slovincem. Pri demobilizacijski komisiji so gospodarili tako, da se mora sramovati cela Slovenija! Za napredek občine jim ni bilo nikjer. Če so dobili v roke občino, kateri bi lahko prinesel tujski promet lepe vsote, so jo zanemarili, da se je je tujec izogibal. Šolstvu in splošni izobrazbi so nasprotovali, ker je po njihovem programu treba držati ljudstvo v temi in nazadnjaštvu, da jim ne obrne hrbta. Javna dela so oddajali, kjer le možno protizakonito svojim kimovcem; občinske love so oddajali pod roko svojim podrepnikom, ali pa ga je enostavno obdržal klerikalni župan za sramotno nizko ceno v škodo občine.

Od občinskih volitev bo odvisen izid prihodnjih državnoborskih volitev. Pri volitvah v konstituantno se je že pokazalo, da so klerikalci lagali, ko so obljubljali, da priženo 80 odstotkov klerikalnih poslancev iz Slovenije. Farbali so ljudstvo z republiko in avtonomijo (katero so razumeli tako, da bi imela za predsednika Šusteršiča, za ministre pa Pegana, Vehovca in podobne klerikalne luči!) Ven iz občinskih odborov vse klerikalce do zadnjega!

Tako gotovo, kakor se klerikalcem ne bo posrečilo države upropastiti, tudi ne bodo imeli nikoli več moči, kakor so jo imeli v ranjki Avstriji! V Beogradu so jih že spoznali! Kdor se ž njimi veže, se veže z mrhovino! Kdor da klerikalcem glas, sam sebi škoduje!

Na volišče pojdite zgodaj! Če je treba vsled navala malo počakati, ne zapuščajte volišča preje, da ste oddali glas. Od vsakega glasu je odvisna sestava občinskega odbora, vsak glas bo imel vpliv na način gospodarstva v občini. Kdor volitev zanemari in ne odda glasu za listo, ki jo bodo postavili naši možje, je izdajalec naprednosti in dobrega občinskega gospodarstva. Ko bo enkrat občinski odbor izvoljen, ne bodo pomagale pritožbe. Kakršne može si boste izvolili, tako Vam bodo gospodarili! Šusteršičevi hlapci, ki so Vas priganjali za podpis vojnega posojila po župniščih in s prižnic in niso našli potrebe pridigovati proti Turkom, bodo tudi ob priliki občinskih volitev vpili, da je vera v nevarnosti in Vam priporočali svoje podrepnike. Lagali bodo sedaj tako, kot takrat, ko so slavili Šusteršiča in druge klerikalne tiče za najboljše krščanske može. Zato jim ne verjemite, ampak jih naženite iz svojih hiš in oddajte na dan volitve glasove poštenim možem, ki Vam jih bodo priporočali somišljeniki Jugoslovanske demokratske stranke.

V vsaki občini, kjer ima Jugoslovanska demokratska stranka svoje somišljenike, morate skrbeti za to, da pridejo v občinske odbore.

Bodite previdni pred socijalnimi demokrati. Ako se bodo bližali in hoteli z Vami sklepati kake dogovore glede kandidatske liste, bodo zahtevali povsod vpoštevanje, ki ne odgovarja njihovi moči.

V vseh občinah, ki štejejo znatnejše število organiziranih in neorganiziranih somišljenikov Jugoslovanske demokratske stranke, so krajevne organizacije dolžne postaviti lastno kandidatsko listo. O morebitnem sodelovanju z drugimi naprednimi strankami pri občinskih volitvah se ne da postaviti splošnega pravila. Organizacijski red stranke pa zahteva, da o tem ne odločajo krajevne organizacije na lastno roko, ampak vprašajo v vsakem posameznem slučaju strankino vodstvo za mnenje.

Komunisti so bolezenski izrastek, ki se je pojavil po vsaki vojni. Deliti zemljo in dobiček, to je lahko rečeno, toda deliti se je treba tudi v delu in trudu, o tem pa komunisti nočejo nič slišati.

Narodni socijalisti so nova izdaja socijalnih demokratov, so nova moda v politiki. Ženska moda se drži samo kratko dobo, tako bo tudi z narodnimi socijalisti, ki sami ne vedo, kaj hočejo — klerikalce pustijo pri miru ali jih celo podpirajo, pač pa se sovražno zaletavajo v druge naprednjake.

Zopet geslo: «Vera je v nevarnosti». Staro geslo, ki se ponavlja pred vsako volitvijo. Vidite pa, da vedno in povsod brez ovir hodite v cerkev in opravljate svoje pobožnosti, duhovnik neovirano opravlja cerkvene obrede. V šoli se poučuje

nemoteno verouk. Povejte vsem, ni v nevarnosti niti vera niti križ, pač pa komanda huhovnikov v posvetnih, gospodarskih zadevah. Duhovnik naj v cerkvi moli in vpliva na ljudi v smislu Kristovega nauka: «ljubi svojega bližnjega», smo pa proti sejanju sovraštva in proti napadanju in obrekovanju naprednih ljudi od strani duhovščine, ker njih posel ni od tega sveta.

Sicer pa ne gre pri občinskih volitvah za velika državno politična vprašanja — to je stvar državnega zbora v Beogradu — tu gre predvsem za občinsko gospodarstvo in za one posle, ki spadajo v delokrog občine: Krajni šolski svet, občinske doklade, ceste, zgradbe, policijska oblast, zdravstvo itd.

KANDIDATSKE LISTE.

Za zadnje ljudsko štetje velja ljudsko štetje leta 1910. Na podlagi tega se določi število odbornikov posamezne občine.

Kandidatske liste morajo biti spisane na uradno izdani tiskovini, ki se dobi proti odškodnini s prvim dnem razgrnitve volilnih imenikov pri županu ali pa pri okrajnem glavarstvu.

V občinah, kjer bo samo eno volišče, se predloži kandidatska lista okrajnemu glavarstvu v izvirniku in dveh prepisih, v občinah pa, kjer je več volišč (z več kot 800 volilci) se mora vrhutega predložiti za vsako nadaljno volišče še po dva prepisa. Na prepisih imena predlagateljev ne smejo biti navedena. Označeni so torej na prepisih samo kandidati in predstavnik ter namestnik liste.

Kandidatska lista mora biti podpisana od toliko volilcev, kolikor je kandidatov na nji (v občini s 16 odborniki in 16 namestniki torej 32). Ker pa morajo podpisati kandidatsko listo tudi vsi kandidati, ki se lahko štejejo za predlagatelje, je lista veljavna, ako podpišejo kandidatsko listo kot predlagatelji kandidatje. V tem slučaju mora vsak kandidat dvakrat podpisati, enkrat kot kandidat, drugič kot predlagatelj. Vendar je dobro, ako podpišejo kot predlagatelj volilci, ki ne kandidirajo.

Nihče ne sme podpisati več kot eno kandidatsko listo. Kdor podpiše dvema strankama liste, povzroči neveljavnost obeh in bo kaznovan. Tudi kandidirati ne sme nihče več kot na eni listi.

Uradna tiskovina za kandidatske liste bo najbrž prirejena tako, da bo na prvi strani prostor za imena kandidatov in predstavnika ter namestnika liste, na drugi strani pa za podpise kandidatov in predlagateljev ter za navedbo pooblaščenega zastopnika ter njegovega namestnika. Pri prepisih bo ostala druga stran potem prazna.

Pri vsakem kandidatu je treba navedeti natančno njegovo ime in priimek, poklic in stanovanje (vas, hišna številka) ter, ako je to potrebno v svrhu razlikovanja od druge osebe enakega imena, tudi domači priimek ali sicer kaka osebno oznaka. Pri sestavi kandidatske liste je strogo paziti na to, da odgovarja vsem predpisom zakona (glej § 16 a zakona), ker je sicer neveljavna in jo mora okrajno glavarstvo zavrniti.

(Dalje prihodnjič).

Rdeče brinje

razpošilja, dokler traja zaloga, iz svoje podružnice in zaloge v Velikih Lačah vsako množino nad 100 kg za ceno K 650.— za 100 kg

TYRDKA PATERNOST & REMIC
LJUBLJANA, RIMSKA CESTA ŠTEV. 2.

Brzojavi: **Parem, Ljubljana.**

Vreče je prinesiti, oziroma poslati naprej, ker se sicer naše zaračunajo po K 23.—

Svetovna vojna.

Dalje.

«Wiener Tagblatt», «Freie Presse»,
«Deutsches Volksblatt» in «Reichs-
post»
so prinesli iz zaveze
še posebno to skrivnost,

da predolgo smo molčali,
ker je dobro znana stvar:
če bi Srbi nas napali,
pojde z njimi — ruski car.

Tu pero zagrabil v roko
slavni židovski je šmok,
vzel politiko visoko
diplomatom je iz rok.

Kajti žid je duša zvita,
in zato je koj spoznal,
da iz tega bo korita
lahko kapital koval.

A najslavnejši med židi
žurnalistovski je šmok,
on vse vodi, on vse vidi,
on pozna svetovni krog.

On je učenjak, umetnik,
gospodar in diplomat,
špekulant in dvorni svetnik,
industrijec in magnat.

On zalaga in kupuje,
izdeluje vse «en gros»,
banke šnuje, posojuje
in kupčuje za blago.

Za kupčijo pa je glavno:
dobra informacija,
ker po nji gre enostavno:
borzna špekulacija.

S tem politiki visoki
šmoki dali so svoj takt —
zraven pa so z roko v roki
med seboj sklenili pakt,

da nas drugo nič ne briga
glavna stvar je naš profit,
če posreči se intriga —
ves izdatek bo pokrit.

Kar so šmoki napisali,
pisal je za njimi svet,
da zaroti strašni v kali
so prišli na pravo sled.

Da se treba je rešiti
vseh nevarnih spletk in zmot,
in da treba zadušiti
je nemirni srbski rod.

In zato so vkup stopili
Mojzes, David, Salomon,
zraven so se pridružili
Jeiteles in Moritz Kohn.

Enoglasno so sklenili:
vojna bo profit za nas,
lahko bomo zaslužili
par milijard za kratek čas.

Glavna stvar je da podpira
se državne akcije,
to naj se telefonira
v židovske redakcije.

Ker zdaj v Avstriji najbolje,
našim židom se godi,
da razširimo si polje —
to naj vojna poskrbi.

To so šmoki se potili
in pisali noč in dan:
da državo v težki sili
čuva vsak zvest državljan.

Ker trgovske se pogodbe
onemogočujejo,
in nevarne se poškodbe
povsod opazujejo,

ker balkansko-srbska kriiza
nas uničiti preti,
naša prva bo deviza,
da Srbija se ukroti,

Ako resna ta beseda
ne bi pomagala več —
ker nam cela stvar preseda —
mora odločiti meč.

Tu kraljevi svetovalci
so povzdignili svoj glas:
«Srbi to so izzivalci,
vojna je edini spas.»

In za njimi klerikalci
so napravili ropot:
«Tu doma so izdajalci,
kdo je zdaj še patrijot.»

Toda nemški nacionalci
so zagnali glavni krik.
«Mi smo vedno zmagovalci,
kdo je več in Heil in Sieg.»

To je vam nastalo klanje
po vseh nemških cajtengah,
kdor je čital to pisanje,
tega je obhajal strah.

«Vojna, vojna» to je geslo,
pisal v Grazer je Tagblatt,
to rešitev bo prineslo,
to je bil naš postulat.

Nemški rod ves svet obvlada,
to kulturni je poklic,
kdor ne vlada, ta propada;
tu ni treba rokavic.

Kaj je treba tu obzirov,
kaj je treba lepih gest.
Kmalu konec bo nemirov,
kjer udari nemška pest.

Naša pest je iz železa,
mi se ne bojimo nič,
če nas prime nemška jeza,
takrat poje nemški bič.

Naša bojazljiva vlada,
prave poti ne pozna,
počemu je nam armada,
če sedi samo doma.

Tu je treba pokazati,
kaj premore nemška pest,
mi ne damo si jemati,
kjer za našo gre posest.

Mi smo davno že pisali,
da tako ne gre naprej,
da bi Srbi stegovali,
roke preko naših mej.

Že slovenski srbofili
nam pripravljajo pogin,
radi bi se polastili,
naših nemških pokrajin.

Štajerska, Koroška, Kranjska,
nekdanj zvesta naša last,
zdaj politika slovanska
jim nastavlja srbsko past.

Ta zalega je v Ljubljani
si ustvarila svoj krog,
nam — močje so ti poznani,
saj pozna jih vsak otrok.

Tu je treba krepke roke,
ker naš nemški rod je čvrst,
ker sicer dobil razpoke
bo naš nemški most na Trst.

Adrija je naše morje,
toda Srb ga nam kali,
da izčisti se obzorje,
naj se enkrat razjasni.

Vojna, to je misel prava,
to zahteva položaj,
kompromis in poravnava
je za nas: korak nazaj.

(Dalje prihodnjič.)

Razpust odbora „Kmetijske družbe“.

V «Kmetijski družbi» se bjele hud notranji boj že pol leta. Odkar je nastopila «Samost. kmetijska stranka» začeli so se tudi v «Kmetijski družbi» duhovi cepiti. Samostojnih je bila kmalu večina, kar so pokazale volitve v posameznih podružnicah pri volitvi delegatov. Več podružničnih občnih zborov so klerikalci celo onemogočili, ker so se bali večine «Samostojnih», mnogo delegatov niso priznali. Meseca decembra se je imel vršiti ustanovni občni zbor «Kmetijske družbe za Siovenijo». Iz strahu pred «Samostojnimi» so klerikalci tudi tega onemogočili. Nato pa je glavni odbor družbe vse delo koncentriral na to, da ustanovi kar največ novih podružnic in pomnoži število klerikalnih članov po vseh podružnicah. Tako so upali, da si v kratkem zopet zasigurajo večino. Samostojni kmetje so neprestano pritiskali na sklicanje ustanovnega občnega zbora, klerikalci pa o tem ne le niso hoteli ničesar slišati, marveč so skrivaj pripravljali občni zbor, ki ne bi bil več ustanovni, marveč redni občni zbor in na katerem naj bi volili namesto starih delegatov za ustanovni občni zbor novi delegati. Na pritožbo «Samost. kmetijske stranke» je nato ministrstvo naročilo deželni vladi, da naj napravi konec strankarski zlorabi ter zahteva od glavnega odbora «Kmetijske družbe», da se točno ravna po družbenih pravilih. Deželni predsednik dr. Baltić je zato pozval «Kmetijsko družbo», da v zmislu pravil takoj skliče ustanovni občni zbor. Odredil je tudi, da se smejo — kakor določajo pravila — občnega zbora udeležiti le delegati, izvoljeni od podružnic po stanju članstva do dne 30. junija 1920. Klerikalni glavni odbor «Kmetijske družbe» pa se ni hotel pokoriti vladni odredbi in se je kratkoma uprl. Prvotno je sicer hotel sklicati občni zbor na 28. aprila, a pozneje ga je skušal zavleči na konec meseca maja, v obeh slučajih pa je bil voljan sklicati le navaden občni zbor, ne pa ustanovnega. Deželni vladi z ozirom na to ni preostalo drugega, kot takojšen razpust glavnega odbora družbe, ki se je včeraj že izvršil. Za državnega komisarja je imenovan dr. Spiller-Muys, kot sosvetnika sta mu pridružena dosedanja predsednik «Kmetijske družbe» in bivši poverjenik Jan ter generalni ravnatelj Gustav Pirc. Kakor čujemo, je državni komisarju poverjena naloga voditi družbene posle do prihodnjega občnega zbora, ki ga ima sklicati kot ustanovni občni zbor dne 28. aprila. Občni zbor bo razglašen v posebni izdaji «Kmetovalca».

M. B.: Rolo jugoslovanskih sester.

V nedeljo je praznoval Trst aneksijo k materi Italiji z veliko slovesnostjo in pompoznošjo. V nedeljo je bila zapečaten v Trstu gorostasna krivica, ki se je zagrešila nad Jugoslavijo, zapečatila se z godbami, zastavami, vzklili in govori; zapečatila na oni hrupni način, kakršen je

običajen pri Italijanih. Mnogo naših ljudi je pripadlo našemu stoletnemu sovražniku, ki ne bo štedil ne sredstev ne sil, da jih raznarodi. Toda nekoliko prevelik grižljaj mu bo to; če bi jih bil zaslužnil manje, bilo bi mu lažje. Baš ker je mnogo naših bratov tam, je za nas mnogo nade, da se ohrani tamošnji zasluženi narod z dušo in srcem svoji materi Jugoslaviji. Čim več jih imajo, tem več dela in preglavice bo imela Italija z njimi.

Mi, ki živimo pod svobodnim solncem, moramo jim nuditi svojo pomoč, bodriti jih moramo in jih oživljati v sladki nadi na skorajšnje odrešenje.

Mnogo lahko stori zato naše ženstvo, ki se je zbralo v nedeljo v brezkončno kolo. Po številu nas mora biti toliko, da bo imponiralo svetu, kakor smo imponirale s svojimi podpisami za deklaracijo. Število je nekaj, prispevki bodo vsled številnih članic tudi znatni, a to ne zadostuje; treba je, da se poprimejo vse sestre, ki stopijo v kolo tudi dela za svoje neodrešene brate. Naloga njih je v prvi vrsti doma. Matere imamo najlepšo priliko, da v svojih otrocih, v svojih rodbinah netimo domoljubni ogenj, ljubezen do naše mlade države, ljubezen do vsega troimenega naroda, ljubezen do naših osvoboditeljev Srbov in sočutje za neodrešene brate na severu in jugu.

Ako ne bo čutila vsaka od nas, ki vstopi v kolo, take ljubezni, ne bo pravega uspeha. Rodbina je prva, na dobrih rodbinah sloni trdna država, zato moramo mi matere in žene obratiti vso svojo pozornost na vzgojo naših otrok. Ne s tem, da se hočemo postavljati in siliti v ospredje, ampak s temeljito narodno vzgojo bomo koristile največ svojemu narodu in državi, za katero je naše ženstvo še vse prehladno in nezavedno.

Z vzgojo v rodbinah je vzgoja v šolah. Priznati moramo, da je bila narodna vzgoja naših otrok pod avstrijskim režimom popolnoma napadena in zgrešena. Naše šolske knjige, mladinski spisi, naši listi za mladino, vse, vse se je cedilo same ljubezni do «premile» Avstrije in nemške njene dinastije. Ni res, da je moralo biti tako, nihče nas ni silil k temu. Znano je, da je dosegel v Avstriji največ oni, ki je kričal in kazal zobe, tega so se bali; nas, krotkih ovčic, niso niti jemali resno. Dočim so italijanske učne knjige odpravile vso svojo ljubezen do Avstrije, s samo cesarsko himno na koncu knjig, so se pogrevale v slovenskih učnih knjigah vse izmišljotine v plemenitih Habsburžanih. Italijani so pripravljali svojo mladino doma in v šolah za dogodke, ki so se odigrali po vojni, mi nismo pokazali svoji mladini niti čez plot.

Zato je treba, da popravi naša šola, naši mladinski spisi, naši listi za mladino vsaj sedaj, kar se je zagrešilo prej. Učiteljice, ki ste prispele iz vseh krajev preteklo nedeljo v naše kolo, sklenite, da vpeljete v svoje učilnice onega duha, ki je sedanjemu času najbolj potreben in primeren. Otrsite se v prvi vrsti vseh prejšnjih zmot, v katerih so vas vzgajali po učiteljskih. Zdramate se, spoznavajte Srbe in njihovo brezprimerno

ljubezen do svojega naroda in do svoje grude ter govorite o njih in o njihovem junaštvu v šoli. Vzbujaite v deci ljubezen in ponos do našega jezika in do vsega, kar je naše! Govorite deci o naših bratih onkraj mejne črte na severu in jugu, povejte jim, da bodo morda že oni poklicani, da jih odrešijo in pripeljejo v naročje materi Jugoslaviji. Ni dovolj, da se vpišete v kolo in plačate prispevek.

Matere, učiteljice, vzgojiteljice, sestre! V kolu vas čaka delo in zopet delo. Ko ste se razšle po nedeljskem shodu na vse kraje med naš narod, sklenite, da ga boste poučevale, odprle mu oči, da ne bo sovražil brat brata v svoji strankarski zaslepljenosti. Najprej moramo vzbuditi v narodu, ki živi na svobodni zemlji, zavednost in ljubezen. Le ko bo tu narod zaveden, ko bo vladala tu prava ljubav do države in do naših bratov v njej, tedaj bomo šele zreli, da osvobodimo svoje neodrešene brate. Ko bo Jugoslavija navznotraj trdna in urejena, si pridobi ugled tudi na zunaj in sovražnik jo bo uvaževal in se je bal.

Zatorej, sestre, začnimo najprej pri sebi, v rodbini, v šoli, vsaka v svojem krogu, vse v procvit naše mile Jugoslavije — za odrešenje naših bratov!

Ženski kotiček.

Varnost pred ognjem. Mnogo požarov nastane vsled nepredvidnosti, zato ne moremo nikdar dovolj previdno ravnati z ognjem in lučjo, da se obvarujemo nezgode.

Skrbni gospodinji naj veljajo v njeni hiši tale navodila:

1.) Vžigalice, špirit, petrolej, bencin in druge slične tekočine hrani na varnem prostoru, kamor ne morejo otroci.

2.) Svetiljke naj bodo vedno dobro oskrbljene, gospodinja naj ne dopušča hoditi z lučjo v hlev, skedenj ali pod streho, kjer bi lahko nastal požar.

3.) Reči, ki se lahko vnamejo, naj ne bodo blizu peči ali ognjišča, tudi ne blizu dimnika pod streho.

4.) Pepela ne nosi nikamor, dokler ni do cela pogašen. Neodpustljiva lahkomišljenost je nositi goreč pepel celo na podstrešje, kajti mal zareč ogorek lahko oživi ves kup pepela.

5.) Nočna luč naj stoji na porcelanastem ali steklenem krožniku in ne kar na mizi, ki je morda celo pregrnjena s prtom.

6.) Ne dopuščaj nikdar, da bi prikladal kdaj petrolej gorečim svetilkam! Ne čakaj nikdar, da bi pogorelo vse olje, nego zahtevaj, da se svetiljke osnažijo podnevi.

7.) Ako se suši obleka, perilo in drugo na peči ali štedilniku, je treba posebne pazljivosti, da se ne zapali.

Če se je pa navzlic vsej previdnosti pripetila nesreča in nastane ogenj, tedaj naj gospodinja ne izgubi glave. Skušati je treba ogenj kolikor mogoče hitro pogasiti, za to pa mora priti hitra pomoč. Goreče masti, olja in špirta ne gasi z vodo, nego skušaj plamen zadušiti s tem, da vržeš nanj plahto ali kaj drugega. Ako se

vname komu obleka, je najbolje, da se vrže dotičnik na tla, nikakor pa ne sme tekati sem in tja.

Kako se čisti vezenje v barvah na beli svili in volni. Skuhaj nekaj milnice in ko se ta ohladi, prilij jej nekoliko salmijakovca ali terpentina. Ko si vezenje s to mešanico očistil, izperi jo najprej v mlačni in potem v mrzli vodi, posuši je s kosom sukna in potem pogladi narobe.

Nož in vilice se očisti najbolje s zdrobljenim apnom. Zmoči navadni zamašek in drgni z njim nože in vilice. Potem izperi in posuši.

Ščetke za obleko in lase se preno-ve in zboljšajo za nadaljnjo rabo, ako se namočijo v hladni lug od sode in sicer tako globoko, da se skrijejo ščetine. V lugu se puste 1 do 2 uri, potem se pa iztrese tekočina dobro iz njih. Ko se posuše, služijo kakor nove.

Da odpraviš iz nanovo pobarvanih sob duh po barvi, zapri okna in vrata, prinesi v sobo žareče oglje in potrosi nanje bezgovih jagod. Čez 12 ur odprj okna in vrata, da pride v sobo sveži zrak in tedaj se uveriš, da je slabi in neprijetni duh izginil popolnoma.

Da slana rastlinam ne škoduje, polivaj jih pred sočnim vzhodom z mrzlo vodo. Rastline si tako opomorejo, če jih je tudi slana požgala.

Ne morete spati? Niti delati? Imate nervozne bolečine? Občutek zadovoljstva doprinese Vam Fellerjev pravi Elsa-fluid- 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici 42 H. Državna trošarina posebej.

Trpite na počasni prebavi? Zaprtju? To zlo se odstrani s pravimi Fellerjevimi Elsa-kroglicami. 6 škatlic 18 K. — Želodec okrepujoča švedska tinktura 1 steklenica 20 K. — Omot in poština posebej, a najceneje. Eugen F. Feller, Stubica donja, Elsa trg št. 360, Hrvatska.

Čitajte knjige

Fajgelj D., Tik za fronto. Cena 36 K, po pošti 2 K več.
D. Kaš, Dalmatinske povesti. Cena 12 K, po pošti 1 20 K več.
Jos. Stare, Lisjakova hči. Cena 16 K, po pošti 1 20 K več.
Goncourt, Dekle Eliza. Roman. Cena 10 K, po pošti 2 K več.
Cervantes, Tri novele. Cena 10 K, po pošti 2 K več.
Čehov, Sosedje in druge novele. Cena 18 K, po pošti 1 80 K več.
Simon Jenko, Pesmi. Cena 10 K, po pošti 1 80 K več.
Jos. Jurčiča zbrani spisi. I. zv. 22 K, II. zv. 22 K, po pošti vsak zvezek 3 K več.
Dr. Derč, Dojenček, njega vegovanje in prehrana. Cena 6 K, po pošti 1 60 K več.
Dr. Demšar, Spolne bolezni. Cena 10 K, po pošti 1 60 K več.
Dr. Ig. Rutar, Zbirka vojaških zakonov. Cena 36 K, po pošti 1 80 K več.
Knjige se naročajo pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6

Varčna gospodinja rabi edinole

GAZELA MILO

ki je najboljša in najcenejša

Delniška glavnicar
K 30.000.000

Jadranska banka :: Podružnica Ljubljana

Rezerva: okrog
K 10.000.000

Centrala: Trst. Podružnice: Beograd, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Maribor, Metković, Opatija, Split, Sarajevo, Šibenik, Zadar, Ekopozitura Kranj.

Sprejema: Vloge na knjižice. — Vloge na tekoči in žiro-račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja: Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira: Menice, devize, vrednostne papirje itd. Izdaja: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predjume: na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih. Daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema: Borzne naročila in jih izvršuje najkulantneje

Brzjavni naslov: Jadranska.

Telefon št. 257.